

www.pka.edu.pl/ankieta.html
kod: Qz6nBm

Profil ogólnoakademicki

RAPORT ZESPOŁU OCENIAJĄCEGO POLSKIEJ KOMISJI AKREDYTACYJNEJ

Nazwa kierunku studiów: praca socjalna

Nazwa i siedziba uczelni prowadzącej kierunek:

Uniwersytet Śląski w Katowicach

Data przeprowadzenia wizytacji: 13-14 czerwca 2019 r.

Warszawa, 2019

Spis treści

Informacja o wizytacji i jej przebiegu	3
1.1. Skład Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	3
1.2. Informacja o przebiegu oceny	3
Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów	4
Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia	5
Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się	5
Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się	12
Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie	19
Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry	22
Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie	25
Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku	28
Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku	29
Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia	31
Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach	34
Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów	35
Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę	40
Załączniki:	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu Oceniającego	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 4. Wykaz zajęć/grup zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Załącznik nr 5. Informacja o hospitowanych zajęciach/grupach zajęć i ich ocena	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.

Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład Zespołu Oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior, członek PKA

członkowie:

1. dr Anna Kola, członek PKA
2. prof. dr hab. Marek Kucia, członek PKA
3. Marcin Kowalski, ekspert ds. pracodawców PKA
4. Małgorzata Piechowicz, sekretarz Zespołu Oceniającego
5. Maciej Rewucki, ekspert ds. studenckich PKA.

1.2. Informacja o przebiegu oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku „praca socjalna” prowadzonym na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej (dalej Zespół Oceniający) w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2018/2019. Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na ww. kierunku. Poprzednio dokonano jedynie oceny instytucjonalnej obejmującej działalność całego Wydziału (w roku akademickim 2011/2012, przyznając ocenę pozytywną, uchwała Nr 483/2012 z dnia 22 listopada 2012 r.). Analizując przedstawione w niniejszym raporcie stanowisko Zespołu Oceniającego należy wziąć pod uwagę, iż nowe efekty kształcenia dla kierunku „praca socjalna”, studia pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim wprowadzono dla cykli kształcenia rozpoczynających się od roku akademickiego 2017/2018. Efekty kształcenia dla studiów o profilu praktycznym obowiązywały dla cykli kształcenia rozpoczętych przed rokiem akademickim 2017/2018, do czasu wygaśnięcia dotychczasowego profilu praktycznego (czyli do roku akademickiego 2018/2019), tzn. po raz ostatni cykl kształcenia dla profilu praktycznego uruchomiono w roku 2016/2017, a w roku wizytacji studenci na profilu praktycznym byli jeszcze na III roku studiów pierwszego stopnia.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Zespół Oceniający PKA zapoznał się z raportem samooceny przekazanym przez Władze Uczelni. Wizytacja rozpoczęła się od spotkania z Władzami Uczelni oraz Wydziału, a dalszy jej przebieg odbywał się zgodnie z ustalonym wcześniej harmonogramem. W trakcie wizytacji przeprowadzono spotkania z m.in. autorami raportu samooceny, członkami zespołów zajmujących się zapewnianiem jakości kształcenia, pracownikami odpowiedzialnymi za zasoby biblioteczne i pracę biblioteki, pracownikami biura karier, pracownikami odpowiedzialnymi za realizację praktyk zawodowych, umiędzynarodowienie procesu kształcenia, przedstawicielami Samorządu Studentów, funkcjonujących na Wydziale kół naukowych, studentami oraz nauczycielami akademickimi. Ponadto przeprowadzono hospitację zajęć dydaktycznych, dokonano oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych, a także przeglądu bazy dydaktycznej wykorzystywanej w procesie kształcenia. Przed zakończeniem wizytacji sformułowano wstępne uwagi, rekomendacje oraz zalecenia, o których Przewodniczący Zespołu Oceniającego oraz współpracujący z nim eksperci poinformowali władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków Zespołu Oceniającego, w Załączniku nr 2.

Podstawowe informacje o ocenianym kierunku i programie studiów

Nazwa kierunku studiów	Praca socjalna	
Poziom studiów	Studia I stopnia	
Profil studiów	Ogólnoakademicki	
Forma studiów	Stacjonarne, niestacjonarne	
Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	Socjologia Nauki o polityce publicznej Nauki socjologiczne Psychologia Pedagogika Nauki prawne Nauki o zarządzaniu i jakości Filozofia Ekonomia i finanse Językoznawstwo	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	6 semestrów, 180 pkt ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	360 godzin, 12 pkt ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	---	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	Licencjat	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	153	61
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	2505	1684
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	149	149
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	95	95
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	62	62

Nazwa kierunku studiów	Praca socjalna	
Poziom studiów	Studia II stopnia	
Profil studiów	Ogólnoakademicki	
Forma studiów	Stacjonarne	

Nazwa dyscypliny, do której został przyporządkowany kierunek	Socjologia Nauki o polityce publicznej Nauki socjologiczne Psychologia Pedagogika Nauki prawne Nauki o zarządzaniu i jakości Ekonomia i finanse	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS konieczna do ukończenia studiów na danym poziomie określona w programie studiów	4 semestry, 120 pkt ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych /liczba punktów ECTS przyporządkowanych praktykom zawodowym (jeżeli program kształcenia na tych studiach przewiduje praktyki)	240 godzin, 8 pkt ECTS	
Specjalności / specjalizacje realizowane w ramach kierunku studiów	– Mediacje i negocjacje – Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej – Rewitalizacja i organizacja społeczności lokalnej – Praca socjalna i gerontologia społeczna	
Tytuł zawodowy nadawany absolwentom	Magister	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	47	-
Liczba godzin zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	1200	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i studentów	94	-
Łączna liczba punktów ECTS przyporządkowana zajęciom związanym z prowadzoną w uczelni działalnością naukową w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których przyporządkowany jest kierunek studiów	95	-
Liczba punktów ECTS objętych programem studiów uzyskiwana w ramach zajęć do wyboru	62	-

Opis spełnienia szczegółowych kryteriów oceny programowej i standardów jakości kształcenia

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

Koncepcja kształcenia na kierunku „praca socjalna” na studiach pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim została opracowana w sposób prawidłowy, tzn. jest ona zgodna ze strategią Uczelni oraz polityką jakości, uwzględnia krajowe i międzynarodowe wzorce kształcenia na kierunku, została przygotowana i jest ewaluowana we współpracy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi, co związane jest z wyraźną orientacją na

potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy. Wszystkie te fakty poparte są zarówno dokumentacją przedstawioną Zespołowi Oceniającemu w czasie wizytacji, jak i wnioskami ze spotkań oraz rozmów prowadzonych podczas oceny programowej.

Od roku akademickiego 2008/2009 praca socjalna jest realizowana jako samodzielny kierunek studiów na studiach pierwszego stopnia, co potwierdza Uchwała Nr 97 Senatu Uniwersytetu Śląskiego z dnia 27 maja 2008 r. w sprawie utworzenia kierunku studiów „praca socjalna”. Od roku 2015/2016 Studium Pracy Socjalnej prowadzi nauczanie na studiach drugiego stopnia, co potwierdza Uchwała nr 394 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie utworzenia studiów drugiego stopnia na kierunku „praca socjalna”. Kierunek zmieniał swój profil, bowiem w roku akademickim 2016/2017 po raz ostatni uruchomiona była ścieżka studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym, co potwierdza Uchwała nr 104 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 30 maja 2017 r. w sprawie zmiany profilu i efektów kształcenia dla kierunku studiów „praca socjalna” na studiach pierwszego stopnia. Od roku akademickiego 2017/2018 studia na ocenianym kierunku realizowane są w profilu ogólnoakademickim, włączając do kształcenia badania naukowe prowadzone przez kadrę kierunku.

Na studiach pierwszego stopnia nie prowadzi się specjalności, natomiast na studiach drugiego stopnia zaplanowano cztery specjalności:

- Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej [European Studies in Social Work and Social Economy - SOWOSEC],
- Mediacje i negocjacje,
Praca socjalna i gerontologia społeczna,
- Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej.

Specjalności te są aktualne ze względu na przemiany i potrzeby współczesnego społeczeństwa, a ich realizacja umożliwia studentom udział w życiu naukowym i kulturalnym miasta, kraju, ale też z zagranicą, co związane jest m.in. ze współpracą z zagranicznymi partnerami przy specjalności SOWOSEC. Specjalności na studiach drugiego stopnia rozwijają i pogłębiają kompetencje studentów – przyszłych bądź pracujących pracowników socjalnych, wzbogacając ich kwalifikacje o dodatkowe uprawnienia, np. wiedzę z zakresu mediacji, gerontologii, aktywizacji społecznej. Uczelnia prowadzi ponadto tzw. specjalizacje pierwszego i drugiego stopnia, tj. kursy realizowane przez różne podmioty kształcące za zgodą Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, dla pracowników pomocy społecznej, które są wobec specjalności studiów drugiego stopnia kompatybilne, uzupełniające, dające dodatkową wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne. Należy to uznać za pozytywną praktykę dydaktyczną, bowiem Jednostka oferuje różnorodne formy kształcenia w obszarze pracy socjalnej. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na tautologiczną nazwę jednej ze specjalności tj. *Praca socjalna i gerontologia społeczna*, która jest realizowana na kierunku o niemal tej samej nazwie. Warto rozważyć zmianę na inną, określającą wykładane treści i umiejętności, np. „wsparcie seniorów” czy „praca środowiskowa” itp.

Koncepcja kształcenia realizuje zarówno cele dydaktyczne i naukowe Uczelni, jak i Wydziału, które zostały opisane w „Strategii rozwoju Uniwersytetu Śląskiego na lata 2012-2020” oraz w konsekwencji adekwatnej do nadrzędnego dokumentu „Strategii rozwoju Instytutu Socjologii UŚ na lata 2012-2020”. Jak napisano w drugim dokumencie: „Programy kształcenia oferują studentom oprócz pogłębionej wiedzy specjalistycznej i umiejętności zawodowych również kształcenie kompetencji społecznych, budowanie tożsamości regionalnej oraz pogłębianie świadomości potrzeby konieczności uczenia się przez całe życie”.

Podczas kształcenia na kierunku „kładzie się szczególny nacisk na wiązanie wiedzy teoretycznej z praktyką. Zdobyta orientacja teoretyczna wyposaża absolwenta w umiejętność posługiwania się wiedzą ogólną z zakresu nauk społecznych, ułatwia proces skutecznego komunikowania oraz wyjaśniania zjawisk zachodzących w systemach społecznych, umożliwia

także formułowanie strategii dotyczących skutecznych sposobów pomocy i wsparcia. Wiedza szczegółowa daje natomiast niezbędne podstawy do praktyki skoncentrowanej na pomocy człowiekowi. Ważnym elementem kształcenia jest przygotowanie do podjęcia studiów drugiego stopnia oraz budowanie świadomości znaczenia systematycznego doskonalenia zawodowego”. Jak deklaruje Uczelnia: „Absolwenci kierunku praca socjalna nabywają podstawową (na poziomie studiów pierwszego stopnia) oraz pogłębioną (na poziomie studiów drugiego stopnia) interdyscyplinarną, uporządkowaną wiedzę na temat rozwoju i funkcjonowania człowieka, w jego biologicznych, psychologicznych i społeczno-kulturowych aspektach, stanowiącą niezbędną podstawę w rozumieniu jego sytuacji, potrzeb, trudności i zasobów, jakie posiada”. Zdobywają wiedzę o rodzinie, instytucjach, procesie pomocy, metodyce pracy socjalnej, projektowaniu, normach i zasadach etycznych zawodu. Uczelnia podkreśla, że „Szczególną umiejętnością studentów jest opracowanie i wdrożenie (!) projektu socjalnego, dedykowanego jednostkom, grupom lub społecznościom potrzebującym wsparcia i zmiany”. Absolwenci studiów drugiego stopnia pogłębiają ponadto kompetencje w wybranych przez siebie specjalnościach.

Cele strategiczne w zakresie realizacji koncepcji kształcenia obejmują:

- (1) Zespołową pracę badawczą i badania naukowe na wysokim poziomie;
- (2) Innowacyjne kształcenie i konkurencyjną ofertę dydaktyczną;
- (3) Aktywne współdziałanie z otoczeniem.

Ad. 1. Pracownicy Instytutu, a szczególnie Studium Pracy Socjalnej prowadzą liczne działania badawczo-rozwojowe, których efekty są wdrażane i włączane w proces dydaktyczny. Są to zarówno projekty międzynarodowe, tj. projekt z lat 2010 – 2016, realizowany w Studium Pracy Socjalnej w ramach konsorcjum NCORP. Pracownicy Studium Pracy Socjalnej brali też udział w krajowych projektach badawczych, np. 2012 – 2013 – diagnoza problemów i potrzeb dzielnicy Świętochłowic-Lipiny. Warto dodać, że badania statutowe Studium Pracy Socjalnej prowadzone są w ramach tematu badawczego: *Przeobrażenia w pomocy społecznej, a potrzeby kształcenia w pracy socjalnej*. Koncepcja kształcenia na kierunku odpowiada dyscyplinom naukowym, do których kierunek został przyporządkowany, a w których prowadzone są badania naukowe, m.in. praca socjalna w środowisku, socjologia miasta i regionu (świadomość regionalna, świadomość ekologiczna, jakość życia, ubóstwo miejskie, marginalizacja, underclass), lokalna polityka społeczna, dyskursy pracy socjalnej.

Należy ponadto podkreślić, że koncepcja kształcenia oparta jest na wzorcach międzynarodowych, a także programach nauczania szkół wyższych kształcących na kierunku praca socjalna w Polsce. Odzwierciedla standardy kształcenia w obszarze pracy socjalnej, przyjęte lub określane przez: Międzynarodowe Stowarzyszenie Szkół Pracy Socjalnej (IASSW) – Global Standards for social work education and training for social work professions; Międzynarodowe Stowarzyszenie Pracowników Socjalnych (IFSW); Standardy ochrony i poprawy jakości szkolnictwa wyższego w Wielkiej Brytanii. Powyższe wyraża się m.in. w określaniu udziału interesariuszy zewnętrznych w tworzeniu koncepcji kształcenia, celów kształcenia, treści programowych i ich stałej ewaluacji, wprowadzaniu standardów profesji pracownika socjalnego. Program studiów jest dostosowany do wymogów międzynarodowych FHEQ (The Framework For Higher Education Qualifications) w zakresie efektów kształcenia, form prowadzenia zajęć, sposobów sprawdzania i weryfikacji osiągnięcia przez studenta założonych efektów kształcenia, liczby punktów ECTS. Pozwala to na porównywanie kwalifikacji i efektów kształcenia w wymiarze krajowym i międzynarodowym, dostarcza informacji dotyczących kompetencji uzyskiwanych przez absolwentów oraz daje możliwość odniesienia standardów kształcenia poprzez porównywalne kompetencje absolwentów.

Ad. 2. Kształcenie na kierunku uwzględnia wymagane prawem warunki prowadzenia studiów, ale też jest specyficzne z uwagi na interdyscyplinarność kształcenia oraz tradycyjnie praktyczny, aplikacyjny charakter pracy socjalnej rozumianej jako praktyka społeczna i obszar

badania. Jest kierunkiem, którego ukończenie uprawnia do wykonywania zawodu pracownika socjalnego, regulowanego przepisami prawa (Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. z późn. zm.). Podstawowym celem kształcenia na kierunku „praca socjalna” jest zatem przygotowanie do profesjonalnego wykonywania zawodu pracownika socjalnego – wykonawcy zadań z zakresu pomocy społecznej, jak i badacza/diagnosty problemów społecznych (na co pozwalają i co rozwijają studia drugiego stopnia). Praktyczność i aplikacyjność badań prowadzonych przez pracowników Jednostki, a będących nauczycielami akademickimi na ocenianym kierunku, wynikające z samej specyfiki pracy socjalnej, są jednym z walorów kształcenia na Uniwersytecie Śląskim.

Interdyscyplinarność pracy socjalnej umożliwia prowadzenie różnorodnych specjalności i zajęć fakultatywnych, zgodnych z wyborami i zainteresowaniami studentów, co w pełni realizowane jest na ocenianym kierunku. Warto dodać, że wysokie standardy kształcenia na kierunku przenoszone są na inne uczelnie dzięki nauczycielom akademickim.

Ad. 3. Jednym z elementów jakości kształcenia na ocenianym kierunku jest przygotowanie koncepcji kształcenia zgodnie z potrzebami i wymaganiami współczesnego rynku pracy oraz zgodnie z oczekiwaniami społecznymi. Pozwala na to stała współpraca z instytucjami pomocy społecznej i organizacjami pożytku publicznego zajmującymi się problemami społecznymi oraz zatrudniającymi absolwentów kierunku. Dotyczy ona przede wszystkim praktyk zawodowych w ramach programu studiów, ale i włączania się w prowadzenie zajęć na kierunku, wdrażania w ośrodkach i placówkach pomocy społecznej projektów socjalnych przygotowanych przez studentów w ramach prac dyplomowych oraz w ramach aktywnej współpracy z otoczeniem (przygotowanie specjalistycznych raportów i diagnoz problemów społecznych). Współpraca ta jest sformalizowana i przybiera postać stałych spotkań Rady Programowej, dzięki czemu można ocenić, że koncepcja została sformułowana poprawnie, bowiem została określona we współpracy z interesariuszami zewnętrznymi, a także jest zorientowana na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego. Uczelnia monitoruje oczekiwania pracodawców utrzymując kontakt z podmiotami pomocy i integracji społecznej również w ramach realizowanych zajęć oraz praktyk. Został opracowany i przeanalizowany przez pracowników instytutu raport dotyczący oczekiwań pracodawców wobec absolwentów uczelni, który zawiera rekomendacje dla kierunku. Zgodnie z oczekiwaniami otoczenia we wskazanych dla kierunku efektach kształcenia przeważają efekty dotyczące umiejętności i kompetencji społecznych, w tym priorytetowe dla pracodawców umiejętności stanowiskowe, np. „potrafi opracować projekt pomocy i wsparcia o charakterze interwencyjnym lub profilaktycznym dla jednostek, rodzin, grup i społeczności”.

Należy stwierdzić, że efekty kształcenia mieszczą się w dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany oraz są związane z prowadzoną w ich zakresie działalnością naukową. Dorobek naukowy kadry prowadzącej zajęcia jest różnorodny i obejmuje takie zagadnienia jak: profesjonalizacja zawodu pracownika socjalnego, praca socjalna z rodziną, praca socjalna w cyklu życia, gerontologiczna praca socjalna, dialog obywatelski, governance na poziomie lokalnym, partycypacja społeczna, kapitał społeczny, organizowanie społeczności lokalnej, ekonomia społeczna, rewitalizacja a praca socjalna, polityka rozwoju regionalnego, mniejszości etniczne i kulturowe, ewaluacja w pracy socjalnej itd. Zagadnienia te podejmowane są badawczo przez pracowników Jednostki z interdyscyplinarnej perspektywy różnych dyscyplin – ekonomii i finansów, psychologii, pedagogiki, nauk prawnych, nauk o zarządzaniu, a także dziedzin humanistycznych.

Dla studiów pierwszego stopnia efekty kształcenia zostały zatwierdzone Uchwałą nr 104 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 30 maja 2017 r. w sprawie zmiany profilu i efektów kształcenia dla kierunku studiów „praca socjalna” na studiach pierwszego stopnia. Natomiast efekty kształcenia dla studiów drugiego stopnia zostały zatwierdzone Uchwałą nr 394 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach z dnia 27 stycznia 2015 r. w sprawie

utworzenia studiów drugiego stopnia na kierunku praca socjalna. Dla obu stopni studiów dyscypliną wiodącą są nauki socjologiczne (socjologia - zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz.U. 2011 nr 179 poz. 1065), – dla studiów pierwszego stopnia – 67% efektów odniesionych jest do tej dyscypliny (120 ECTS), dla studiów drugiego stopnia – wyliczenie jest zależne od realizowanej specjalności: dla specjalności *Mediacje i negocjacje* – 78% (93 ECTS), dla specjalności *Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej* – 88% (105 ECTS), dla specjalności – *Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej* – 72% (86 ECTS), dla specjalności *Praca socjalna i gerontologia społeczna* – 84% (101 ECTS).

Wyszczególnienie pozostałych dziedzin i dyscyplin (zgodnie z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 września 2018 r. w sprawie dziedzin nauki i dyscyplin naukowych oraz dyscyplin artystycznych (Dz.U. 2018 poz. 1818) wraz z określeniem procentowego udziału liczby punktów ECTS dla studiów pierwszego stopnia na kierunku „praca socjalna” obejmuje (w zaokrągleniu in plus):

- z dziedziny nauk społecznych: psychologię – 16% (29 ECTS), pedagogikę – 5 % (9 ECTS), nauki prawne – 3 % (6 ECTS), nauki o zarządzaniu i jakości – 2 % (3 ECTS), ekonomia i finanse – 1% (2 ECTS);

- z dziedziny nauk humanistycznych: filozofię 2 % (3 ECTS), językoznawstwo (lektorat z języka obcego) – 4 % (8 ECTS).

Analiza opisu efektów uczenia się pozwala ocenić, że wyżej wymienione dyscypliny naukowe, do których się odnoszą, są merytorycznie uzasadnione.

W przypadku studiów drugiego stopnia określono, że dla każdej ze specjalności inny jest udział punktowy i procentowy w zakresie efektów kształcenia:

- *Mediacje i negocjacje*: psychologia – 11% (13 ECTS), pedagogika – 2% (2 ECTS), nauki prawne – 6% (7 ECTS), nauki o zarządzaniu i jakości – 4% (5 ECTS);

- *Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej*: psychologia – 4% (5 ECTS), pedagogika – 2% (2 ECTS), nauki prawne – 3% (3 ECTS), nauki o zarządzaniu i jakości – 4% (5 ECTS);

- *Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej*: psychologia – 4% (5 ECTS), pedagogika – 2% (2 ECTS), nauki prawne – 3% (3 ECTS), nauki o zarządzaniu i jakości – 10% (12 ECTS);

- *Praca socjalna i gerontologia społeczna*: psychologia – 4% (5 ECTS), pedagogika – 5% (6 ECTS), nauki prawne – 3% (3 ECTS), nauki o zarządzaniu i jakości – 4% (5 ECTS), ekonomia i finanse – 10% (12 ECTS).

Podobnie, jak w przypadku opisu efektów uczenia się dla studiów pierwszego stopnia, w dyscypliny naukowe, do których zostały odniesione efekty uczenia się dla studiów drugiego stopnia, są uzasadnione w sposób merytoryczny.

Należy zwrócić uwagę na podane w Raporcie Samooceny wyliczenia punktów ECTS przypisanych do różnych dziedzin i dyscyplin naukowych, które w wersji procentowej nie sumują się do 100%, natomiast w wersji punktowej stanowią odpowiednio 180 bądź 120 ECTS dla studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Podsumowując, należy stwierdzić, że efekty uczenia się dla obu stopni kształcenia na kierunku praca socjalna zostały sformułowane w zasadniczej mierze poprawnie, bowiem są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscyplinami, do których jest przyporządkowany kierunek. Ponadto opisują w sposób trafny, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiągnące przez studentów, a także odpowiadają właściwemu poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz profilowi ogólnoakademickiemu, bowiem zawierają wymagane kompetencje badawcze oraz inne kompetencje konieczne w pracy naukowej, do której przygotowują studia o prowadzonym profilu, czyli umiejętność posługiwania się językiem obcym i kompetencjami społecznymi. Efekty uczenia się są specyficzne dla pracy socjalnej, uwzględniają różnorodne aspekty tej

praktyki społecznej i obszaru badań naukowych i są zgodne z aktualnym stanem wiedzy we wskazanych dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany, jak również z zakresem działalności naukowej uczelni w tych dyscyplinach. Interdyscyplinarność kierunku, uwzględniająca różne dziedziny i dyscypliny naukowe, została uwzględniona w opisie efektów uczenia się. Efekty są możliwe do osiągnięcia i sformułowane w sposób zrozumiały, pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Wskazać należy jednak na brak precyzyjnego zapisu odnośnie wymaganego poziomu znajomości języka na poziomie B2 dla studiów pierwszego stopnia i B2+ dla studiów drugiego stopnia. Uczelnia bowiem formułuje dla studiów pierwszego stopnia efekt PS1_U21 - *posiada umiejętność rozumienia oraz tworzenia różnego typu tekstów pisanych i ustnych wymagającą wiedzy systemowej o języku w zakresie jego struktur gramatycznych, leksyki i fonetyki. Porozumiewa się w języku obcym z wykorzystaniem różnych kanałów i technik komunikacyjnych w zakresie właściwym dla danego obszaru wiedzy.* Natomiast dla studiów drugiego stopnia efekt PS2_U21 - *porozumiewa się w języku obcym posługując się komunikacyjnymi kompetencjami językowymi w stopniu zaawansowanym. Posiada umiejętność czytania ze zrozumieniem skomplikowanych tekstów naukowych oraz pogłębioną umiejętność przygotowania różnych prac pisemnych (w tym badawczych) oraz wystąpień ustnych dotyczących zagadnień szczegółowych z zakresu danego kierunku w języku obcym.*

Efekty kierunkowe dla „pracy socjalnej” są precyzyjne i spójne, ukazują całość i wielość zadań pracownika socjalnego. Pozwalają na zdobycie kwalifikacji w zawodzie pracownika socjalnego (dotyczy to studiów zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia). Jednakże należy uznać za uchybienie, że część efektów kształcenia sformułowanych dla obu stopni pokrywa się, co może być ocenione jako niepoprawne w myśl filozofii procesu bolońskiego. Dotyczy to efektów:

- w zakresie wiedzy: PS1_W01 i PS2_W01; PS1_W02 i PS2_W02; PS1_W05 i PS2_W05; PS1_W20 i PS2_W20; PS1_W22 i PS2_W22 – które dotyczą interdyscyplinarnej specyfiki pracy socjalnej na tle nauk społecznych, w tym terminologii, funkcjonowania instytucji pomocowych, ochrony własności intelektualnej oraz podstaw prawnych regulujących działania w obszarze pracy socjalnej;
- w zakresie umiejętności: PS1_U02 i PS2_U02; PS1_U04 i PS2_U04; PS1_U06 i PS2_U06; PS1_U09 i PS2_U08; PS1_U09 i PS2_U09; PS1_U10 i PS2_U10; PS1_U12 i PS2_U12; PS1_U13 i PS2_U13; PS1_U15 i PS2_U15; PS1_U18 i PS2_U18; PS1_U19 i PS2_U19 – dotyczą one m.in. wykorzystywania wiedzy teoretycznej z zakresu pracy socjalnej oraz powiązanych nią dyscyplin w celu identyfikowania i analizowania problemów społecznych, weryfikacji/selekcji zgromadzonego materiału oraz opracować podstawowe narzędzia diagnostyczne w pracy socjalnej, realizacji celów związanych z projektowaniem i podejmowaniem profesjonalnych działań, prezentowania własnych pomysłów, wątpliwości i sugestii, popierając je argumentacją w kontekście wybranych perspektyw i poglądów;
- w zakresie kompetencji społecznych – studia drugiego stopnia powtarzają kompetencje społeczne (9 efektów) zaplanowanych dla studiów pierwszego stopnia, dodając do zbioru jeden dodatkowy efekt – PS2_K10, dotyczący interdyscyplinarnego podejścia do rozwiązywania problemów.

Uczelnia wyjaśnia tę kwestię w raporcie samooceny, wskazując na następujące argumenty: „Studia II stopnia zakładają rozwinięcie, pogłębienie i doskonalenie efektów uczenia się uzyskiwanych na studiach licencjackich. Treści poruszane w ramach realizowanych modułów kierunkowych zawierają niewielką partię materiału powtarzającego niezbędne podstawy z zakresu pracy socjalnej. Pomaga to w utrwaleniu wiedzy, a w przypadku osób, które ukończyły inne (zazwyczaj pokrewne) kierunki na poziomie studiów I stopnia, stanowi to ułatwienie w realizacji zajęć poruszających bardziej złożone kwestie w obszarze pracy socjalnej. Należy przy tym zaznaczyć, że osobom, które nie ukończyły kierunku praca socjalna

na poziomie studiów licencjackich, są dedykowane w ramach zajęć do wyboru tematy, które pozwalają na wyrównanie różnic programowych (np. *Aksjologia pracy socjalnej, Praca socjalna w perspektywie historycznej, Struktura i organizacja pomocy społecznej oraz działalność pożytku publicznego i wolontariat, Organizowanie społeczności lokalnej, Podstawy wiedzy o rozwoju biopsychicznym człowieka w cyklu życia, Elementy prawa rodzinnego i opiekuńczego w pracy socjalnej*)”.

Zwrócić uwagę należy także na parę efektów dla studiów pierwszego i drugiego stopnia - PS1_W18 i PS2_W18, w przypadku których efekt zaplanowany dla poziomu pierwszego obejmuje szerszy zakres wiedzy niż dla poziomu drugiego, por. PS1_W18 *zna tradycyjne i współczesne nurty odnośnie poszczególnych struktur społecznych; wie jak kształtują się w zakresie dyscyplin pokrewnych* oraz PS2_W18 *zna tradycyjne i współczesne nurty polityki społecznej i pracy socjalnej*.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 1 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Należy uznać, że zaproponowana dla kierunku „praca socjalna” na studiach pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim koncepcja jest poprawna i zgodna z polityką Uczelni. Jej ogólne i szczegółowe rozwiązania są zgodne z misją i strategią rozwoju Uczelni, co potwierdziły zarówno analiza dokumentacji związanej z prowadzonym procesem kształcenia, jak również wnioski z licznych spotkań zorganizowanych podczas wizytacji Zespół Oceniający PKA. Koncepcja kształcenia opiera się założeniu, że studia pierwszego stopnia mają wyposażyć studentów w podstawowe kompetencje związane z przygotowaniem zawodowym pracownika socjalnego, zaś studia drugiego stopnia pogłębiają wiedzę, umiejętności i kompetencje, pozwalając zarazem studentom na poszerzenie kształcenia o moduły dodatkowe tj. specjalnościowe. Ciekawą propozycją jest specjalność *Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej* realizowana jako program Master in Social Work and Social Economy SOWOSEC, która jest efektem wieloletniej współpracy z kilkoma europejskimi uniwersytetami jako Joint Degree Programme.

Koncepcja kształcenia łączy znaczący dorobek naukowy pracowników Studium Pracy Socjalnej (w tym zakres prowadzonych przez nich badań w dyscyplinach naukowych, do których został przyporządkowany kierunek odpowiadający zakresowi kształcenia na ocenianym kierunku) oraz postulaty odnośnie koncepcji, efektów oraz programu studiów ze strony interesariuszy zewnętrznych. Tym samym należy uznać, że są one zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.

Efekty kształcenia mieszczą się w dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany. Na studiach drugiego stopnia przygotowano właściwie efekty kształcenia, wskazując różne dyscypliny naukowe osobno dla każdej ze specjalności (odnoszące się do modułów zajęć realizowanych w ramach specjalności).

Efekty kształcenia są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz profilem ogólnoakademickim, a także odpowiednimi poziomami Polskiej Ramy Kwalifikacji. Wskazać należy jednak na brak precyzyjnego zapisu odnośnie wymaganego poziomu znajomości języka na poziomie B2 dla studiów pierwszego stopnia i B2+ dla studiów drugiego stopnia.

Ponadto efekty kierunkowe dla „pracy socjalnej” dotyczą różnych zadań i aspektów pracy socjalnej jako praktyki społecznej i obszaru pomocy. Opis merytoryczny efektów kształcenia zawiera w sobie zarówno tradycję kształcenia, jak i działania w zakresie pracy socjalnej, a także całość i wielość zadań pracownika socjalnego. Są one spójne, trafne oraz sformułowane w sposób umożliwiający rozwijanie treści w różnych aspektach. Pozwalają na zdobycie kwalifikacji w zawodzie pracownika socjalnego (dotyczy to studiów zarówno pierwszego jak i drugiego stopnia). Jednakże część efektów kształcenia sformułowanych dla obu stopni

pokrywa się, co może być ocenione jako niepoprawne w myśl filozofii procesu bolońskiego i błąd formalny w konstrukcji koncepcji kształcenia.

Rekomenduje się zróżnicowanie wszystkich efektów kształcenia na studiach pierwszego i drugiego stopnia tak, aby uwypuklić rozwój wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych poprzez osiągnięcie efektów studiów drugiego stopnia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Zaleca się precyzyjne sformułowanie efektów kształcenia w zakresie poziomu znajomości języka obcego na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia.

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

Zespół Oceniający PKA, prowadzący wizytację na kierunku „praca socjalna” studia pierwszego i drugiego stopnia w sposób pozytywny ocenił proces kształcenia w zakresie treści programowych, które uwzględniają w szczególności aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek, jak również wyniki działalności naukowej Uczelni, wśród których znalazły się takie obszary jak: profesjonalizacja zawodu pracownika socjalnego, praca socjalna z rodziną, praca socjalna w cyklu życia, gerontologiczna praca socjalna, dialog obywatelski, governance na poziomie lokalnym, partycypacja społeczna, kapitał społeczny, organizowanie społeczności lokalnej, ekonomia społeczna, rewitalizacja a praca socjalna, polityka rozwoju regionalnego, mniejszości etniczne i kulturowe, ewaluacja w pracy socjalnej.

Program studiów realizuje założone dla kierunku efekty kształcenia, przy czym program studiów drugiego stopnia rozwija i pogłębia treści, umiejętności i kompetencje społeczne zdobyte na pierwszym stopniu studiów. Ma to miejsce, pomimo że część efektów zaplanowanych dla studiów pierwszego i drugiego stopnia pokrywa się. Studia drugiego stopnia dopełniają treści kształcenia o wiedzę i umiejętności, które są konieczne do wykonywania zawodu pracownika socjalnego. Pozwala to na uzupełnienie braków osobom, które nie studiowały „pracy socjalnej” na studiach licencjackich, a chciałyby zdobyć uprawnienia do pracy w zawodzie pracownika socjalnego. Dlatego studia na ocenianym kierunku zbudowane są według pomysłu, że na pierwszym stopniu kształci się w sposób ogólny (bez specjalności), natomiast na stopniu drugim – pogłębiając i utrwalając treści kształcenia w zakresie pracy socjalnej, dodając do ogólnych treści – wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne w konkretnych obszarach pracy socjalnej. Pozwala to na zdobycie przez studentów dodatkowych kwalifikacji, cenionych na rynku pracy (np. mediacje czy negocjacje) i w zawodzie pracownika socjalnego (np. opieka nad osobami starszymi). Program studiów drugiego stopnia pozwala ponadto na doskonalenie kompetencji w ramach wybranej specjalności, której studenci dokonują w drugim semestrze studiów: Mediacje i negocjacje; Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej; Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej; Praca socjalna i gerontologia społeczna.

Uczelnia w sposób prawidłowy skonstruowała program studiów i specjalności, co potwierdzają dodatkowe analizy, przedstawione członkom Zespołu Oceniającego tj. zarys treści programowych realizowanych w ramach wybranych modułów kierunkowych i przykładowe

powiązania treści kształcenia z kierunkowymi efektami kształcenia oraz dyscyplinami, do których kierunek jest przyporządkowany. W ramach prowadzonego procesu kształcenia studenci są informowani o prowadzonych przez nauczycieli akademickich badaniach oraz zachęceni do angażowania się w ich realizację.

Analiza dokumentacji pozwala na stwierdzenie, że harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów kształcenia, zaplanowanych dla pierwszego i drugiego stopnia studiów. Pozytywnie należy ocenić także sekwencję zajęć lub grup zajęć, a także dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach, które zapewniają osiągnięcie przez studentów efektów kształcenia. Ponadto Uczelnia w sposób prawidłowy zaplanowała zajęcia z dziedziny nauk humanistycznych lub nauk społecznych, którym przyporządkowano liczbę punktów ECTS nie mniejszą niż jest to określone w przepisach prawa.

Program studiów pierwszego stopnia na kierunku „praca socjalna” obejmuje 2505 godzin na studiach stacjonarnych i 1684 godziny na studiach niestacjonarnych. Program zawiera tzw. Moduły podstawowe, Praktyki i zajęcia terenowe, w których mieszczą się: Praktyka zawodowa (A i B i praktyka dyplomowa) oraz zajęcia Instytucje polityki i pomocy społecznej (publiczne, niepubliczne i monografia) oraz blok - Inne wymagania, gdzie są zajęcia Język obcy (4 semestry) oraz Wychowanie fizyczne (dla studiów stacjonarnych). W ramach programu studiów liczba punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli to 149 ECTS (83% ogółu ECTS), zajęcia związane z działalnością naukową – 95 ECTS (53%) oraz treści kształcenia do wyboru - 62 ECTS (34%). Dotyczy to obu form studiów – stacjonarnej i niestacjonarnej.

Liczba godzin w programie studiów drugiego stopnia na kierunku „praca socjalna” obejmuje 1200 godzin na studiach stacjonarnych. Program studiów drugiego stopnia obejmuje tzw. moduły podstawowe oraz drugi moduł, w którym mieszczą się zajęcia: Przygotowanie projektu badań terenowych, Diagnoza na potrzeby projektu socjalnego, Praktyka zawodowa, Praktyka dyplomowa. Zajęcia specjalizacyjne odbywają się w ramach zajęć: Seminarium magisterskie (A-D); Seminarium specjalizacyjne 1-4; Warsztaty specjalizacyjne.

W ramach programu studiów II stopnia na specjalności:

- Mediacje i negocjacje – liczba punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli to 94 ECTS (78% ogółu ECTS), zajęcia związane z działalnością naukową – 89 ECTS (74%) oraz treści kształcenia do wyboru - 64 ECTS (53%).
- Rewitalizacja i organizowanie społeczności lokalnej - jest liczba punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli to 94 ECTS (78% ogółu ECTS), zajęcia związane z działalnością naukową – 97 ECTS (81%) oraz treści kształcenia do wyboru - 64 ECTS (53%);
- Praca socjalna i gerontologia społeczna - liczba punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli to 94 ECTS (78% ogółu ECTS), zajęcia związane z działalnością naukową – 88 ECTS (73%) oraz treści kształcenia do wyboru - 59 ECTS (49%);
- Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej - liczba punktów ECTS z zajęć z bezpośrednim udziałem nauczycieli to 93 ECTS (77% ogółu ECTS), zajęcia związane z działalnością naukową – 75 ECTS (63%) oraz treści kształcenia do wyboru - 56 ECTS (47%).

Dotyczy to obu form studiów – stacjonarnej i niestacjonarnej.

W ramach programu student musi zrealizować stały i podstawowy dla wszystkich uczelni moduł podstawowy, zawierający, m.in. przedmioty: Europejska polityka społeczna, Praca Socjalna i Ekonomia Społeczna, Rachunkowość, Marketing Społeczny, Badania społeczne, Organizacja i zarządzanie, Intercultural Project Management. W ramach tych podstawowych

modułów prowadzony jest tzw. *co-teaching*, polegający na tym, że nauczyciele z uniwersytetów partnerskich odpowiedzialni za określone moduły opracowują część zagadnień razem i część zajęć prowadzą we współpracy w ramach wizyt/wyjazdów dydaktycznych. Jeśli student chce uzyskać potwierdzenie realizacji studiów opartych na wspólnym programie musi uzyskać przynajmniej 30 punktów ECTS w ramach następujących działań:

- 1) zrealizować odpowiednią liczbę zajęć (odzwierciedloną w punktach ECTS – tj. 20 ECTS) w ramach *co-teachingu*;
- 2) zrealizować moduł *Intercultural Project Management* w formie dwutygodniowego pobytu w kraju partnerskim, są to m.in. zajęcia dydaktyczne, wizyty studyjne etc.
- 3) w procesie dyplomowania musi uczestniczyć nauczyciel z kraju partnerskiego i tu możliwe jest kilka rozwiązań:
 - a) pisanie pracy we współpracy z co-promotorem z uczelni partnerskiej,
 - b) recenzja pracy (napisanej w języku narodowym) przez recenzenta z kraju partnerskiego i udział egzaminie końcowym; zaliczenie egzaminu końcowego przed komisją, w skład której wchodzi partner z uczelni zagranicznej,
 - c) pisanie pracy w języku angielskim bądź języku kraju partnerskiego i uzyskanie pozytywnej recenzji recenzenta z kraju partnerskiego.
- 4) uczestnictwo w realizowanych w ramach współpracy międzynarodowej - Spring Schools.

Uczelnia w ramach zajęć do wyboru przedstawia studentom uzupełniającą ofertę zajęć, których tematy są adresowane szczególnie do tych osób, które nie ukończyły studiów pierwszego stopnia na kierunku „praca socjalna”, co należy uznać za działanie pro jakościowe.

Kompetencje w zakresie języka obcego zdobywane są w ramach zajęć z lektoratów językowych (studia pierwszego stopnia – 120 h, 8 ECTS – na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych) oraz modułów prowadzonych w języku obcym lub z użyciem języka obcego (studia drugiego stopnia), w których mieszczą się: Wykład monograficzny/fakultatywny; Współczesne teorie pracy socjalnej; Seminarium specjalizacyjne 3: Projekt międzykulturowy (120 h łącznie, 15 ECTS – na studiach stacjonarnych i 88 h łącznie, 15 ECTS – na studiach niestacjonarnych).

Analizując ten element, należy wspomnieć o statycznym oraz mało rozwijającym charakterze zajęć lektoratowych na studiach pierwszego stopnia, opierającym się, według opinii studentów, na realizowaniu treści kształcenia, stanowiących powtórzenie wiadomości ze wcześniejszych etapów edukacji. Zwracano również uwagę, iż poziom zajęć lektoratowych na studiach pierwszego stopnia jest uwarunkowany przez monotony i pozbawiony słownictwa specjalistycznego charakter, który powinien stanowić integralny budulec nauczania dla wizytowanego kierunku.

Zajęcia na ocenianym kierunku prowadzone są w formie wykładów, ćwiczeń, warsztatów, konwersatoriów, seminariów i praktyk. Wykłady obejmują 37% zajęć na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i 34% na niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia 30% na studiach stacjonarnych i 26% na studiach niestacjonarnych. Ćwiczenia stanowią obejmują 34% zajęć na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i 33% na niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia 18% na studiach stacjonarnych i 15% na studiach niestacjonarnych. SeminaRIA obejmują 9% zajęć na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i 7% na niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia 23% na studiach stacjonarnych i 23% na studiach niestacjonarnych. Konwersatoria stanowią 4% zajęć na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i 3% na niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia 2% na studiach stacjonarnych i 2% na studiach niestacjonarnych. Warsztaty obejmują 1% zajęć na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i 2% na niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia 5% na studiach stacjonarnych i 5% na studiach niestacjonarnych. Praktyki stanowią 15% zajęć na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia i 22% na niestacjonarnych, natomiast na studiach drugiego stopnia 20% na studiach

stacjonarnych i 28% na studiach niestacjonarnych. Na studiach drugiego stopnia są jeszcze wpisane w program laboratoria, które stanowią 3% zajęć na studiach stacjonarnych i 2% na studiach niestacjonarnych.

Należy stwierdzić, że dzięki tak zróżnicowanym formom kształcenia studenci mają możliwość osiągania efektów kształcenia różnymi sposobami. Program kształcenia na kierunku „praca socjalna” pierwszego i drugiego stopnia spełnia wymagania w zakresie realizacji zajęć związanych z prowadzoną w Instytucie Socjologii działalnością naukową, które umożliwiają studentom przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w niej. Jednym z pozytywnych efektów tego stanu jest opieka merytoryczna nad kształceniem w Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Czeladzi. Uczelnia bowiem angażuje się w prowadzenie studiów niestacjonarnych pierwszego stopnia na kierunku „praca socjalna” dla słuchaczy Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Czeladzi. Współpraca obu Uczelni gwarantuje słuchaczom realizację na Uniwersytecie części programu studiów oraz przygotowanie pracy licencjackiej spełniającej kryteria pracy dyplomowej w formie projektu socjalnego. Pozostała część treści programowych jest weryfikowana na podstawie dokumentacji z przebiegu procesu uczenia się w Kolegium Pracowników Służb Społecznych. Inną wartą wyróżnienia inicjatywą dydaktyczną prowadzoną przez Studium Pracy Socjalnej jest specjalność na studiach drugiego stopnia Master in Social Work and Social Economy SOWOSEC (specjalność Europejskie studia pracy socjalnej i ekonomii społecznej). Specjalność ta jest efektem wieloletniej współpracy z europejskimi uniwersytetami. Obecnie program jest realizowany przez 6 uczelni partnerskich z Austrii, Czech, Niemiec, Polski, Słowacji i Węgier. Wcześniej nabór na studia prowadziły także Francja, Rumunia i Szwajcaria. Zajęcia na studiach stacjonarnych realizowane są od poniedziałku do piątku w godzinach między 8.00 a 19.00. Jak podaje Uczelnia, w opracowaniu harmonogramów uwzględnia się dostępność sal i obciążenia dydaktyczne kadry naukowo-dydaktycznej. Zajęcia na studiach niestacjonarnych realizuje się w wymiarze wynikającym z porozumienia z Kolegium Pracowników Służb Społecznych w Czeladzi. Odbywają się w soboty, co dwa tygodnie w godz. między 8.00 a 17.50.

Przerwa między zajęciami wynosi 10 minut w przypadku zajęć niestacjonarnych i 5 minut na studiach stacjonarnych. Można uznać, że jest to zbyt mało czasu nie tylko na odpoczynek, ale też czynności o charakterze logistycznym, czy fizjologicznym. Wątpliwość ta dotyczy nie tylko studentów, ale też nauczycieli akademickich. Należy jednakże stwierdzić, że czas przeznaczony na sprawdzanie i ocenę efektów kształcenia – w tym w szczególności w sesji egzaminacyjnej umożliwia weryfikację wszystkich efektów oraz dostarczenie studentom informacji zwrotnej o uzyskanych efektach, co zostało potwierdzone w trakcie wizytacji na podstawie hospitacji egzaminów i zaliczeń.

Harmonogram prowadzenia studiów uzależniony jest od naboru na studia, tzn. aktualnie realizacja pełnego programu studiów odbywa się tylko w formie stacjonarnej.

Nabory na studia wpływają na formy organizacji zajęć, ponieważ na Uczelni liczebność grup studenckich regulowana jest uchwałą nr 112/2017 Senatu Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach oraz zarządzeniem nr 60/2010 Rektora Uniwersytetu Śląskiego, zgodnie z którymi nie powinna być mniejsza niż 25 osób. Powoduje to, że liczebność grup na studiach pierwszego stopnia jest stosunkowo wysoka, co utrudnia realizację zajęć w formie ćwiczeń i warsztatów. Jak podaje Uczelnia, faktyczna liczebność grup ćwiczeniowych wynosi między 33 a 16 osób, a wykładowych między 58 a 16 osób. Taki stan nie jest jednak wynikiem dbałości o jakość i komfort kształcenia, ale spowodowany jest poziomem rekrutacji. Dla podniesienia poziomu kształcenia, warto realizować zajęcia w mniejszych grupach ćwiczeniowych i warsztatowych.

Praktyki zawodowe, sformułowane dla kierunku na studiach pierwszego i drugiego stopnia, ich program, organizacja i nadzór nad realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów zapewniają prawidłową realizację praktyk oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w szczególności tych, które są związane z nabywaniem kompetencji badawczych. Można

stwierdzić, że efekty uczenia się zakładane dla praktyk są zgodne z efektami uczenia się przypisanymi do pozostałych zajęć. Pozytywnie należy ocenić także szczegółowy – wymiar liczby godzin, treści programowe, przyporządkowana im liczba punktów ECTS, a także umiejscowienie praktyk w planie studiów. Opiekunowie praktyk weryfikują w sposób prawidłowy osiągania przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk, a także oceniają w sposób poprawny metody dokumentowania przebiegu praktyk i realizowanych w ich trakcie zadań są trafnie dobrane. Ocena ta ma charakter przemyślany i jest kompleksowa. Należy podkreślić duże zaangażowanie opiekunów w pracę w tym zakresie i wyjątkową inicjatywność oraz życzliwość wobec studentów.

Organizacja praktyk i nadzór nad ich realizacją odbywa się w oparciu o formalnie przyjęte i opublikowane zasady, dotyczy to także zapewnienia i wyboru miejsc realizacji praktyk dla studentów, a w przypadku samodzielnego wskazania przez studenta miejsca odbywania praktyki, osoba sprawująca nadzór nad praktykami zatwierdza to miejsce w oparciu o z góry określone i formalnie przyjęte kryteria, w tym procedurę ewaluacji. Opiekunowie przygotowują sprawozdania z realizacji praktyk.

Praktyki zawodowe na kierunku „praca socjalna” są obowiązkowe i są realizowane w wymiarze 360 godzin na studiach pierwszego stopnia oraz 240 godzin na studiach drugiego stopnia, z czego 120 godzin na każdym z poziomów studiów obejmują praktyki dyplomowe. Praktyki zawodowe mają na celu poznanie specyfiki instytucji, jak również zadań pracownika socjalnego. Praktyki dyplomowe natomiast związane są z wdrażaniem projektu socjalnego i „Służą diagnozowaniu sytuacji, nawiązaniu współpracy, opracowaniu planu działań i ich realizacji oraz ewaluacji. Stanowią zatem konkretne, bezpośrednie działania z wybraną jednostką, rodziną, grupą lub społecznością”. Praktyki zawodowe są zazwyczaj realizowane w okresie wakacyjnym, po ukończeniu I i II roku studiów (studia pierwszego stopnia) oraz I roku (studia drugiego stopnia). Dopuszcza się ich realizację w czasie trwania roku akademickiego, nie później jednak niż do końca semestru następującego po okresie wakacyjnym. Natomiast praktyki dyplomowe są związane z przygotowaniem pracy dyplomowej i są realizowane w ostatnim semestrze studiów.

Sposób organizacji praktyk reguluje Zarządzenie Rektora Uniwersytetu Śląskiego w sprawie organizowania studenckich praktyk zawodowych w Uniwersytecie Śląskim i obowiązków opiekunów praktyk. Zarządzenie wprowadza, między innymi, wzór Porozumienia o organizacji praktyki zawodowej studentów Uniwersytetu Śląskiego, którego zawarcie jest niezbędne do odbycia praktyki. Porozumienie to zobowiązuje zakład pracy do wyznaczenia zakładowego opiekuna praktyk oraz umożliwienia Wydziałowi sprawowania kontroli dydaktycznej praktyk, a Wydział jest zobowiązany do ustalenia, wspólnie z zakładem pracy, szczegółowego programu praktyk, sprawowania nadzoru dydaktycznego. Powyższe zarządzenie zostało uszczegółowione Uchwałą Nr 1/2017 Rady Programowej kierunku z 21 marca 2017 r. w sprawie uchwalenia zasad realizacji praktyk na kierunku „praca socjalna”. W skład Rady Programowej wchodzi przedstawiciele pracodawców, organizacji pozarządowych, co zapewnia uwzględnienie propozycji otoczenia społeczno-gospodarczego. Powyższa uchwała określa, między innymi, rodzaje, wymiar i cele realizowanych praktyk, zadania studenta oraz miejsca w których studenci mogą odbywać praktyki. Zadania studenta do zrealizowania podczas praktyk wskazane w uchwale są zgodne z zakładanymi efektami kształcenia określonymi w opisie modułów kształcenia, dodatkowo wskazując umiejętności praktyczne, które winien rozwijać student podczas praktyk (np. rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb osób, rodzin i społeczności wymagających wsparcia). Zaliczenia praktyki dokonuje opiekun praktyk na podstawie: Dzienniczka praktyki (opis działań podejmowanych każdego dnia potwierdzony przez instruktora praktyki), Sprawozdania studenta z praktyk (odnoszącego się do wskazanych w zasadach realizacji praktyk zadań) oraz Karty ocen studenta odbywającego praktykę (ocena studenta dokonana przez instruktora praktyki). Zakres dokumentacji praktyk zapewnia możliwość weryfikacji i oceny osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się zakładanych dla praktyk. Istnieje również możliwość zaliczenia praktyki na podstawie zaświadczenia od

pracodawcy lub porozumienia o wykonywaniu świadczenia wolontarystycznego, które są zgodne z zasadami określonymi w Uchwale w sprawie uchwalenia zasad realizacji praktyk na kierunku „praca socjalna”.

Opiekun praktyk nie kontaktuje się z instruktorami praktyk w trakcie odbywania praktyk przez studentów. Prowadzona jest jednak ewaluacja praktyk poprzez analizę dokumentów dostarczonych przez studentów oraz bezpośredni kontakt z przedstawicielami podmiotów, gdzie odbywają się praktyki, którzy wchodzi w skład Rady Programowej. Po zakończeniu praktyk organizowane jest również spotkanie opiekuna praktyk ze studentami, podczas którego studenci przekazują swoje uwagi o jakości praktyk. Na podstawie tych informacji opiekun praktyk przekazuje uwagi pracodawcom (np. co do zakresu zadań powierzanych studentom podczas praktyk).

Studenci zazwyczaj samodzielnie wskazują miejsce odbywania praktyki, które zatwierdza opiekun praktyk na podstawie zasad określonych przez Radę Programową, przede wszystkim, weryfikując, czy w danym podmiocie zatrudniony jest pracownik socjalny. Opiekun praktyk dysponuje też listą podmiotów, w których studenci mogą odbyć praktykę. Miejsca realizacji praktyk zawodowych to m.in. Regionalne Ośrodki Pomocy Społecznej, Gminne, Miejsko-Gminne i Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej, Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie, Urzędy Wojewodów (jednostki do spraw: polityki społecznej, pomocy i zabezpieczenia społecznego), Domy Pomocy Społecznej, Centra Integracji Społecznej, Ośrodki Interwencji Kryzysowej, Centra Usług Socjalnych i Wsparcia, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Świetlice środowiskowe, Domy Dziecka, jednostki organizacyjne właściwe w sprawach zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, działające na podstawie ustawy o pomocy społecznej lub realizujące cele i zadania w ramach pomocy społecznej i pracy socjalnej, stowarzyszenia i fundacje działające w obszarze pomocy społecznej i pracy socjalnej. Miejsce praktyk jest ważne i kontrolowane przez opiekuna praktyk, bowiem w placówce/jednostce musi być zatrudniony pracownik socjalny, który jest opiekunem praktykanta.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 2 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Program kształcenia dla wizytowanego kierunku „praca socjalna” prowadzonego na studiach pierwszego i drugiego stopnia został skonstruowany poprawnie i umożliwia studentom zdobycie podstawowej i pogłębionej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych z zakresu pracy socjalnej, rozumianej jako praktyka społeczna, ale i obszar badań nauk społecznych oraz w zakresie praktyk zawodowych, wychowania fizycznego (dla studiów pierwszego stopnia). Treści programowe są zgodne z efektami kształcenia oraz z aktualnym stanem wiedzy i metodyki badań w dyscyplinach, do których kierunek przyporządkowano, jak również z zakresem działalności naukowej uczelni w tych dyscyplinach.

Uczelnia realizuje profil ogólnoakademicki kształcenia, co udaje się osiągnąć poprzez prawidłowo opracowany plan studiów – dla obu form i stopni. Czas trwania studiów, nakład pracy mierzony łączną liczbą punktów ECTS konieczny do ukończenia studiów, jak również nakład pracy niezbędny do osiągnięcia efektów uczenia się przypisanych do zajęć lub grup zajęć są poprawnie oszacowane i zapewniają osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Ponadto liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów określona w programie studiów łącznie oraz dla poszczególnych zajęć lub grup zajęć zapewnia osiągnięcie przez studentów efektów kształcenia, przy czym w przypadku studiów stacjonarnych, liczba punktów ECTS uzyskiwana w ramach zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia jest zgodna z wymaganiami. Sekwencja zajęć lub grup zajęć, a także dobór form zajęć i proporcje liczby godzin zajęć realizowanych w poszczególnych formach są – co do zasady - prawidłowe. Program studiów na obu stopniach umożliwia wybór zajęć,

którym przypisano punkty ECTS w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS. Realizacja programu kształcenia odbywa się poprzez różnorodne, specyficzne metody kształcenia, które zapewniają osiągnięcie przez studentów wszystkich efektów kształcenia. Uwzględniają one zarówno bogaty dorobek naukowy i zawodowy kadry prowadzącej zajęcia, jak i specyfikę kierunku, który sam w sobie jest mocno upraktyczniony. Formy pracy ze studentem stymulują do zaangażowania społecznego w pracę naukową, projektową, społeczną oraz do samodzielności i pełnienia aktywnej roli w procesie uczenia się.

Metody kształcenia umożliwiają przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej w zakresie dyscyplin, do których kierunek jest przyporządkowany, stosowanie właściwych metod i narzędzi, w tym zaawansowanych technik informacyjno-komunikacyjnych. Należy mieć wątpliwość odnośnie zajęć językowych (nie lektoratów na studiach drugiego stopnia), które winny umożliwiać uzyskanie kompetencji w zakresie opanowania języka obcego co najmniej na poziomie B2/B2+ (dzięki różnorodnym formom zajęć językowych). Zaplanowanie innych niż lektoraty, opierające się na testach kompetencyjnych i dokładnie określające zakres umiejętności językowych, zajęć dydaktycznych nie pozwala w pełni na weryfikację posiadanej przez absolwentów kompetencji językowej na poziomie B2+ na studiach drugiego stopnia. By móc uzyskać zaplanowane efekty językowe, należy wprowadzić procedurę weryfikacji znajomości języka obcego na tym poziomie przez osoby posiadające uprawnienia do egzaminowania na innych niż lektoraty zajęciach językowych.

W sposób wzorcowy opracowano sposoby realizacji praktyk zawodowych dla kierunku, co mogło się udać także dzięki pogłębionej, żywej i bardzo efektywnej wieloletniej współpracy z Radą Programową, złożoną z reprezentantów otoczenia społeczno-gospodarczego.

Należy ponadto pozytywnie ocenić organizację procesu kształcenia się z uwzględnieniem formy studiów (studia stacjonarne oraz niestacjonarne), ponieważ rozplanowanie zajęć umożliwia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na udział w zajęciach i samodzielne uczenie się, a czas przeznaczony na sprawdzanie i ocenę efektów kształcenia umożliwia ich weryfikację oraz dostarczenie studentom informacji zwrotnej o uzyskanych efektach. Należy jednak zastanowić się nad kwestią liczebności grup jako elementem polityki jakościowej kształcenia w Uczelni. Ponadto Zespół Oceniający rekomenduje zaangażowanie w większym wymiarze godzin specjalistów-praktyków do prowadzenia zajęć na kierunku, co jest uzasadnione specyfiką prowadzonego kierunku. Właściwy byłoby także uruchomienie specjalności międzynarodowej w celu wzmocnienia procesu umiędzynarodowienia, bez względu na wymogi procesu rekrutacyjnego odnośnie liczby kandydatów.

Rekomendacje

1. Zmiana organizacji procesu kształcenia, tj. zwiększenie wymiaru czasowego przerw między zajęciami w celu zapewnienia higieny pracy umysłowej, a także możliwości realizacji potrzeb i koniecznych czynności logistycznych.
2. Zmiana organizacji procesu kształcenia w zakresie ograniczenia grup ćwiczeniowych i warsztatowych, by zapewnić studentom komfort nauki.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Program Master in **Social Work and Social Economy SOWOSEC** realizowany w ramach współpracy partnerskiej.

Zalecenia

Zaleca się uregulowanie zasad i podstaw merytorycznych nauczania językowego na studiach drugiego stopnia.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

Należy stwierdzić, że warunki przyjęcia na studia na ocenianym kierunku są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów. Zapewniają osobom z niepełnosprawnością pełny udział w procesie rekrutacji.

Przyjęcie na studia pierwszego stopnia odbywa się na podstawie konkursu świadectw dojrzałości, a pod uwagę brane są wyniki z przedmiotów zdawanych na egzaminie maturalnym w części pisemnej (język polski, język obcy nowożytny, przedmiot do wyboru). Uczelnia wprowadza także element selektywności, bowiem w trybie studiów niestacjonarnych wprowadza dodatkową punkty dla osób zatrudnionych oraz wolontariuszy w instytucjach pomocy społecznej. Taka praktyka może być jednak interpretowana jako łamiąca zasadę równości szans.

Od kandydata na studia drugiego stopnia (dla wszystkich specjalności) oczekuje się posiadania kwalifikacji pierwszego stopnia oraz kompetencji niezbędnych do podjęcia kształcenia na studiach drugiego stopnia na kierunku „praca socjalna”, tzn. efektów kształcenia z obszaru nauk społecznych lub humanistycznych oraz zainteresowania problematyką pracy socjalnej. Brak wyżej wymienionych warunków odnośnie posiadania wykształcenia w obszarze nauk społecznych lub humanistycznych na studiach pierwszego stopnia powoduje konieczność uzupełnienia wykształcenia o efekty osiągane na pierwszym stopniu „pracy socjalnej”. Szczególnie ważna jest tu „wiedza o problemach społecznych; umiejętności wykorzystania podstawowej wiedzy teoretycznej do podejmowania aktywności na rzecz jednostek, grup i społeczności lokalnych; umiejętności obserwowania, analizowania, diagnozowania oraz racjonalnego oceniania uwarunkowań problemów społecznych”. Kandydaci na drugi stopień przyjmowani są na podstawie złożenia wymaganych dokumentów, po uprzednim zarejestrowaniu się kandydata w systemie IRK – Internetowej Rejestracji Kandydatów. Należy przy tym zaznaczyć, iż nie uwzględniono szczególnych warunków prowadzenia studiów w przypadku specjalności międzynarodowej na studiach drugiego stopnia, rekrutacja na które ze względu na prowadzone na nich specjalistyczne zajęcia językowe, być może powinna być weryfikowana na poziomie rekrutacji wstępnej, bądź w trakcie studiów – gdy student wybiera specjalność.

Uczelnia przewiduje procedurę uznawania efektów uczenia się uzyskanych w innej uczelni, co określa szczegółowo Regulamin studiów. Efekty uczenia się i kwalifikacje uzyskiwane w innej uczelni weryfikowane są na podstawie przedstawionej przez kandydata/studenta dokumentacji z przebiegu studiów. Na podstawie tych dokumentów Dziekan dokonuje zaliczenia modułów mających pokrycie z realizowanym na kierunku programem oraz przygotowany jest indywidualnie dla każdego studenta katalog modułów wymagających realizacji i zaliczenia w ramach różnic programowych.

Inną ważną procedurą jest procedura potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów. Zasady te są określone Uchwałą nr 485 Senatu Uczelni z dnia 23 czerwca 2015 r. Efekty uczenia się zdobyte poza edukacją formalną potwierdza się w zakresie odpowiadającym efektom kształcenia zdefiniowanym w modułach kształcenia na studiach pierwszego lub drugiego stopnia kierunku „praca socjalna”, w odniesieniu do aktualnie realizowanego programu.

Jak deklaruje Uczelnia, do roku akademickiego 2018/2019 nie złożono wniosku w sprawie potwierdzenia efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

Studia pierwszego stopnia na kierunku „praca socjalna” trwają 6 semestrów. W Regulaminie studiów zostało stwierdzone, że ukończenie studiów pierwszego stopnia wiąże się z realizacją następujących warunków: 1. zaliczyć przedmioty kierunkowe oraz wybrane przedmioty

specjalizacyjne i fakultatywne; 2. zrealizować dodatkowe wymagania zapisane w programie studiów (w tym praktyki); 3. uzyskać co najmniej 180 punktów ECTS; 4. przygotować pracę dyplomową w postaci projektu socjalnego; 5. zdać ustny egzamin dyplomowy (licencjacki) połączony z obroną pracy dyplomowej.

Studia drugiego stopnia na kierunku „praca socjalna” trwają 4 semestry. Aby je ukończyć należy spełnić następujące warunki: 1. zaliczyć przedmioty kierunkowe oraz wybrane przedmioty specjalizacyjne i fakultatywne; 2. zrealizować dodatkowe wymagania zapisane w programie studiów (w tym praktyki); 3. uzyskać co najmniej 120 punktów ECTS; 4. przygotować pracę dyplomową w postaci projektu socjalnego 5. zdać ustny egzamin dyplomowy (magisterski) połączony z obroną pracy dyplomowej.

Zaliczenie modułów i przedmiotów, a tym samym weryfikacja osiągniętych przez studenta efektów kształcenia, odbywa się w trakcie zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczyciela (dyskusje, warsztaty zespołowe, zadania indywidualne, aktywność), a także na podstawie kolokwium, egzaminów, prac zaliczeniowych, projektów, zadań i aktywności wymagających pracy własnej studentów. Dodatkowym źródłem informacji o osiąganych postępach są sprawozdania z realizacji praktyk zawodowych oraz opinie sporządzane przez koordynatorów praktyk w instytucjach i organizacjach. Szczegółowe informacje odnośnie sposobów i kryteriów oceniania określone są w sylabusach poszczególnych modułów. Analiza kart przedmiotów nie wykazała uchybień formalnych odnośnie sposobów realizacji form zajęć, oceniania, treści programowych, czasu trwania zajęć, literatury przedmiotowej. Podobnie pozytywnie należy ocenić prace etapowe. Tematyka jest zbieżna z zakresem danego modułu. Należy zwrócić uwagę na brak możliwości weryfikacji posiadanej przez absolwentów kompetencji językowej na poziomie B2+ na studiach drugiego stopnia, osiąganą na zajęciach innych niż zajęcia z lektorem. Wprowadzić należy zatem procedurę weryfikacji znajomości języka obcego na tym poziomie przez osoby posiadające uprawnienia do egzaminowania.

Ciekawą formą zaliczenia jest natomiast dziennik praktyki, w którym studenci winni dokonać diagnozy przy wykorzystaniu stosowanych w placówce dokumentów (np. wywiad środowiskowy) i opracować plan pomocy, oceniony przez Instruktora praktyki w placówce. Student dokonuje też samodzielnie analizy nabytej podczas praktyk wiedzy, umiejętności i kompetencji, a włączając w to proces autorefleksji – przygotowuje sprawozdanie z praktyk obejmujące ocenę przydatności zdobytej w ramach praktyk wiedzy i umiejętności. Ważne są również praktyki dyplomowe, na podstawie których student przygotowuje pracę dyplomową. Praca składa się z części teoretycznej, będącej ramą pojęciową podejmowanego problemu oraz z części praktycznej, będącej usystematyzowanym planem pomocy dla wybranej jednostki, grupy lub społeczności, u których zdiagnozowano potrzebę działań. Przygotowując pracę dyplomową, student winien zaplanowany projekt wdrożyć i dokonać ewaluacji.

Uczelnia określiła prawidłowo procedurę dyplomowania, której wymogi formalne związane ze składaniem pracy dyplomowej regulowane są zarządzeniem nr 16 Rektora Uczelni z dnia 28 stycznia 2015 roku. Praca umieszczana jest samodzielnie przez studenta i każdorazowo podlega systemowi weryfikacji z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego (JSA).

Egzamin dyplomowy jest egzaminem ustnym i składa się z dwóch części. W części jawnej ma miejsce egzamin dyplomowy, który obejmuje prezentację projektu socjalnego i dyskusję na temat projektu, a także odpowiedź na dwa pytania egzaminacyjne dotyczące problematyki kierunku studiów (wylosowanie dwóch pytań egzaminacyjnych, dotyczących zakresu, ustalonego na dany rok akademicki, wynikającego z treści kierunkowych oraz specyfiki studiowanej specjalności). Zagadnienia do egzaminu dyplomowego są publikowane na stronie internetowej i przekazywane przez opiekunów naukowych nie później niż na początku ostatniego semestru studiów. Stworzenie listy pytań egzaminacyjnych jest składową wysiłku Samorządu Studenckiego Wydziału Nauk Społecznych, który wypracował je z Władzami Instytutu Socjologii, mając na względzie sugestie studentów „*pracy socjalnej*”.

W części niejawnej komisja uzgadnia i ustala ocenę pracy dyplomowej, ocenę egzaminu dyplomowego oraz ostateczny wynik studiów. Ukończenie studiów następuje z chwilą złożenia egzaminu dyplomowego z wynikiem co najmniej dostatecznym. Przy ustalaniu tematu pracy dyplomowej brane są pod uwagę zainteresowania naukowe studenta, programy badawcze Instytutu oraz możliwości w zakresie opieki naukowej nad daną pracą dyplomową. Student dokonuje wyboru tematu pracy, jak i opiekuna pracy dyplomowej z listy dostępnych zajęć seminaryjnych w danym roku akademickim, a następnie rejestruje się na wybrane seminarium w systemie USOS. Liczba miejsc w grupach seminaryjnych jest dostosowana do liczby studentów. Promotorem pracy licencjackiej może być osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora. Promotorem pracy magisterskiej może być osoba posiadająca co najmniej stopień naukowy doktora habilitowanego. Przynajmniej jeden z członków komisji egzaminacyjnej musi posiadać tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Dopuszczalna jest praca pisana w zespołach dwuosobowych, przy spełnieniu wymogu wyraźnego określenia autorstwa poszczególnych treści pracy. Analiza prac dyplomowych przeprowadzona przez ekspertów Zespołu Oceniającego nie wykazała uchybień ani formalnych, ani merytorycznych w zakresie przygotowania pracy dyplomowej, oceny (przez recenzentów), ani samego egzaminu dyplomowego. Należy uznać, że zasady i procedury dyplomowania są trafne, specyficzne i zapewniają potwierdzenie osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia na zakończenie studiów

Organizacja procesu kształcenia zapewnia sprawdzanie i ocenę efektów kształcenia umożliwiając prawidłową weryfikację wszystkich efektów kształcenia oraz dostarczenie studentom informacji zwrotnej o stopniu ich osiągnięcia. Zasady tej oceny są przejrzyste i wymagają od studentów aktywnej postawy umożliwiającej im zaliczenie danego przedmiotu. Każdy student posiada również możliwość otrzymania informacji zwrotnej dotyczącej stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Ma to miejsce podczas zajęć dydaktycznych, a także wyznaczonych wcześniej dyżurów, kiedy student może bezpośrednio skonfrontować swoje uwagi oraz sugestie z prowadzącym zajęcia dydaktyczne.

System weryfikacji efektów kształcenia umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów, a stosowane metody weryfikacji i oceny są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów kształcenia oraz motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, szczególnie w zakresie prowadzenia badań naukowych. Metody weryfikacji w pełni umożliwiają równe traktowanie studentów, także tych z niepełnosprawnościami. Zapewniają bezstronność, rzetelność i przejrzystość procesu weryfikacji oraz wiarygodność i porównywalność ocen, pozwalają na uniknięcie sytuacji konfliktowych oraz zachowań nieetycznych tj. ściąganie na egzaminie, plagiaty.

Podsumowując należy stwierdzić, iż prace etapowe i egzaminacyjne, projekty studenckie, dzienniki praktyk, prace dyplomowe, studenckie osiągnięcia naukowe lub inne związane z kierunkiem studiów, jak również udokumentowana pozycja absolwentów na rynku pracy lub ich dalsza edukacja potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 3 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Uczelnia w sposób poprawny opracowała przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia pierwszego i drugiego stopnia na kierunek „praca socjalna”. Należy jednak zaznaczyć, iż nie uwzględniono szczególnych warunków prowadzenia studiów w przypadku specjalności międzynarodowej na studiach drugiego stopnia. Warunki rekrutacji są bezstronne i zapewniają kandydatom równe szanse w podjęciu studiów.

Uczelnia zapewniła kandydatom na studia szczegółowe i specyficzne dla kierunku procedury potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, które zapewniają możliwość identyfikacji efektów uczenia się uzyskanych poza formalnym systemem studiów

oraz oceny ich adekwatności w zakresie odpowiadającym efektom uczenia się określonym w programie studiów.

Analiza dokumentacji związanej z procesem dydaktycznym potwierdza, że zasady weryfikacji i oceny efektów kształcenia umożliwiają równe traktowanie studentów w procesie ich weryfikacji, w tym możliwość adaptowania metod i organizacji sprawdzania efektów kształcenia do potrzeb studentów z niepełnosprawnością, zapewniają bezstronność, rzetelność i przejrzystość procesu weryfikacji oraz wiarygodność i porównywalność ocen. Określają ponadto zasady przekazywania studentom informacji zwrotnej dotyczącej stopnia osiągnięcia efektów kształcenia na każdym etapie studiów oraz na ich zakończenie (co jest na bieżąco ewaluowane przez Kierunkowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia na kierunku „praca socjalna”). Z uwagi na swoją przejrzystość i spójność zapewniają skuteczną weryfikację i ocenę stopnia osiągnięcia wszystkich efektów uczenia się, umożliwiają sprawdzenie i ocenę przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności. Nie dotyczy to jednakże efektów w zakresie znajomości języka obcego co najmniej na poziomie B2 w przypadku studiów pierwszego stopnia lub B2+ na poziomie studiów drugiego stopnia. Należy zwrócić uwagę na brak możliwości weryfikacji posiadanej przez absolwentów kompetencji językowej na poziomie B2+ na studiach drugiego stopnia, osiąganey na zajęciach innych niż zajęcia z lektorem. Wprowadzić należy zatem procedurę weryfikacji znajomości języka obcego na tym poziomie przez osoby posiadające uprawnienia do egzaminowania.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Z uwagi na brak możliwości weryfikacji posiadanej przez absolwentów kompetencji językowej na poziomie B2+ na studiach drugiego stopnia, osiąganey na zajęciach innych niż zajęcia z lektorem, należy wprowadzić procedurę weryfikacji znajomości języka obcego na tym poziomie przez osoby posiadające uprawnienia do egzaminowania.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

W roku akademickim 2018/2019, pod koniec którego odbywała się wizytacja, zajęcia na kierunku „praca socjalna” prowadziło 41 osób: 1 osoba z tytułem naukowym profesora, 12 osób ze stopniem naukowym doktora habilitowanego, 18 osób ze stopniem naukowym doktorów oraz 10 osób z tytułem zawodowym magistra. Kadre kierunku stanowiło 33 nauczycieli akademickich, w tym tylko 7 z Instytutu Socjologii, z Pracowni Pracy Socjalnej, a reszta z innych jednostek Uczelni. Ponadto zajęcia prowadziło również 5 doktorantów z Instytutu oraz 3 praktyków z rozmaitych placówek, w których realizowane są różne formy pracy socjalnej. Tę ostatnią liczbę należy uznać za stanowczo zbyt niską, uniemożliwiającą optymalizację kształcenia na kierunku „praca socjalna”, a co za tym idzie osiągnięcie przez studentów kierunkowych efektów uczenia się. Stanowisko Zespołu Oceniającego w tym względzie dzielają również zaangażowani w proces kształcenia studenci, nauczyciele akademicy oraz Władze Instytutu i Wydziału, wskazując jednocześnie na ograniczenia finansowe Uczelni, uniemożliwiające zatrudnienie do prowadzenia zajęć większej liczby praktyków zajmujących się w pracy zawodowej zagadnieniami związanymi z pracą socjalną. Ograniczenia te uniemożliwiały również prowadzenie kierunku o profilu praktycznym, jak było to robione od jego powstania do niedawna (zanim wprowadzono ograniczenia finansowe).

Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku posiadają aktualny i udokumentowany dorobek naukowy lub doświadczenie zawodowe umożliwiające prawidłową realizację kształcenia na kierunku „praca socjalna”. Należy zaznaczyć, że wielu nauczycieli akademickich posiada również doświadczenia praktyczne. Nauczyciele akademicy i doktoranci prowadzący zajęcia zdobyli duży dorobek naukowy z zakresu pracy socjalnej mieszczący się w dyscyplinie nauk socjologicznych lub innych dyscyplin – pedagogiki lub psychologii. Ich publikacje – w większości po polsku, w krajowych, regionalnych i lokalnych czasopiśmie i wydawnictwach – należy uznać za wartościowe, oddające lokalny, regionalny i krajowy charakter pracy socjalnej jako subdyscypliny nauk socjologicznych i sfery działań praktycznych oraz stanowiące bardzo dobrą podstawę do kształcenia. Na uznanie zasługują projekty badawczo-eksperymentalne na rzecz interesariuszy w regionie realizowane przez nauczycieli akademickich z Pracowni Pracy Socjalnej Instytutu Socjologii. Należy też podkreślić udział członków kadry Pracowni w międzynarodowym projekcie badawczym finansowanym przez Unię Europejską w ramach VII Programu Ramowego. W realizacji tych projektów uczestniczyli również studenci ocenianego kierunku. W ich ocenie nauczyciele akademicy szczególnie nacisk na poszerzanie wiedzy, kompetencji i umiejętności. Wskazywali również na istotne doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich, a także umiejętności praktyczne wzmacniające rolę prac grupowych oraz działań aktywizujących społeczność lokalną, takich jak Laboratorium Społeczne w Lipinach, organizowanie inicjatyw oraz spotkań z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Biorąc pod uwagę, że w dniach, kiedy odbywała się wizytacja, na kierunku „praca socjalna” studiowało, wg danych uzyskanych z Dziekanatu, 261 osób (153 na studiach stacjonarnych pierwszego stopnia, 61 na studiach niestacjonarnych pierwszego stopnia i 47 na studiach stacjonarnych drugiego stopnia) a kadra kierunku to 41 osób, stosunek liczby nauczycieli akademickich do liczby studiujących wynoszący około 1 do 6 należy uznać za korzystny, umożliwiającą prawidłową realizację zajęć.

Faktyczna liczebność grup (ćwiczeniowych i warsztatowych między 16 a 33 osób, a wykładowych między 16 a 58) umożliwia prawidłową realizację zajęć. W przypadku zajęć ćwiczeniowych i warsztatowych, zwłaszcza tych kształcących umiejętności i kompetencje społeczne przyszłych pracowników socjalnych, liczebność grup powinna bowiem być bliższa 16 niż 33.

Nauczyciele akademicy oraz inne osoby prowadzące zajęcia posiadają wystarczające kompetencje dydaktyczne umożliwiające prawidłową realizację zajęć. Przydział zajęć umożliwia prawidłową ich realizację. Istnieje jednak potrzeba wzbogacenia kompetencji dydaktycznych o doświadczenie zdobyte poza uczelnią. Odnosząc się natomiast do obciążenia godzinowego poszczególnych nauczycieli akademickich oraz innych osób prowadzących zajęcia, powszechne było wykonywanie wielu godzin nadliczbowych zajęć wobec pensum dydaktycznego, co nie sprzyja ich prawidłowej realizacji oraz ogranicza rozwój naukowy kadry. Szczególnie niekorzystne było dodatkowe duże obciążenie pracami administracyjnymi nauczycieli akademickich, zwłaszcza tych sprawujących ponadto inne funkcje w Uczelni.

Sposób zatrudnienia nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku jest transparentny. Uwzględnia w szczególności ich dorobek naukowy i doświadczenie oraz osiągnięcia dydaktyczne. Biorąc pod uwagę osoby aktualnie nauczające, ich dobór był też adekwatny do potrzeb związanych z prawidłową realizacją zajęć. Poważne zastrzeżenia budzi jedynie wskazana powyżej zbyt niska liczba praktyków prowadzących zajęcia na kierunku „praca socjalna”.

Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na wizytowanym kierunku poddawani są przez Uczelnię okresowej ocenie działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej. Taką ocenę, z związku ze zmianami na Uczelni w efekcie wejścia w życie ustawy 2.0, zapowiedziano na bieżący rok. Zajęcia prowadzone na wizytowanym kierunku były regularnie poddawane organizowanej przez Instytut i Pracownię ewaluacji przez studentów, a ponadto wyrywkowo

hospitowane. Wyniki tych ocen są wykorzystywane do doskonalenia poszczególnych członków kadry.

Na Uczelni funkcjonuje system wspierający rozwój nauczycieli akademickich. Składają się nań m.in.: urlopy naukowe, nagrody Rektora, stypendia naukowe, granty wewnętrzne, finansowanie szkoleń i staży zagranicznych i krajowych (ERASMUS+, CEPUS, MOST), finansowanie publikacji w czasopismach lub monografiach zewnętrznych, a także udziału w konferencjach naukowych organizowanych przez ośrodki zewnętrzne. Z analizy dokumentów oraz z rozmów z władzami Uczelni, Wydziału i Instytutu oraz kadrami wynika, że ten system powinien być wzmocniony oraz rozwinięty. Należy w szczególności wprowadzić lub rozwinąć: wsparcie merytoryczne przy przygotowywaniu i pisanu wniosków o granty NCN, NPRH, NCBR (warsztaty z pracownikami tych centrów oraz z laureatami grantów) oraz finansowanie adiustacji albo tłumaczenia artykułów do zgłoszenia do publikacji w czasopismach o zasięgu międzynarodowym. Rekomenduje się również zwiększenie budżetu na już prowadzone działania, takie jak finansowanie udziału w najlepszych konferencjach międzynarodowych. Właściwym byłoby ponadto podjęcie działań na rzecz zmiany indywidualnych strategii publikacyjnych kadry w kierunku skupienia się na pisanu i zgłaszaniu artykułów do czasopism międzynarodowych.

Trzeba podkreślić, że kadra wizytowanego kierunku „praca socjalna” wykorzystuje możliwości rozwoju i doskonalenia, jakie płyną od interesariuszy zewnętrznych w regionie oraz partnerów zagranicznych. Wyrazem tego są liczne prace badawczo-eksperckie oraz naukowa i dydaktyczna współpraca międzynarodowa.

Na uznanie zasługuje również liczba stopni naukowych doktora habilitowanego i doktora uzyskana przez nauczycieli akademickich prowadzących nauczanie na wizytowanym kierunku. Podsumowując należy stwierdzić, że realizowana polityka kadrowa sprzyja stabilizacji zatrudnienia kadry oraz jej rozwojowi. Wymaga jednak wzmocnienia i rozwinięcia jej wymiaru w zakresie wspierania działalności naukowej kadry – pozyskiwania grantów badawczych i publikowania wyników prowadzonych badań naukowych w czasopismach międzynarodowych.

Studenci ocenianego kierunku mają możliwość oceny kadry dydaktycznej w organizowanych ankietach ewaluacyjnych, analizujących podejście nauczycieli akademickich do prowadzonych zajęć dydaktycznych, postawę i komunikatywność względem studenta oraz trafność doboru metod dydaktycznych w realizacji treści kształcenia. Należy jednak zaznaczyć, że studenci nie są zaznajomieni z wynikami ankiet, co wpływa na niską zwrotność badania oraz na brak poczucia, że wypełnienie ankiet ma wpływ na zapewnianie jakości kształcenia. Wobec powyższego Zespół Oceniający rekomenduje publikowanie podstawowych wyników ankietyzacji oraz informowanie studentów o wnioskach i zmianach wynikających z analizy pozyskanych danych.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 4 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Osoby prowadzące zajęcia na ocenianym kierunku posiadają aktualny i udokumentowany dorobek naukowy lub doświadczenie zawodowe umożliwiające prawidłową realizację kształcenia na kierunku „praca socjalna”. Na uznanie zasługują projekty badawczo-eksperckie na rzecz interesariuszy w regionie realizowane przez nauczycieli akademickich z Pracowni Pracy Socjalnej Instytutu Socjologii. Nauczyciele akademicy oraz inne osoby prowadzące zajęcia posiadają kompetencje dydaktyczne umożliwiające prawidłową realizację zajęć. Przydział zajęć umożliwia prawidłową ich realizację. Sposób zatrudnienia nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia na wizytowanym kierunku jest transparentny. Nauczyciele akademicy prowadzący zajęcia na wizytowanym kierunku poddawani są przez Uczelnię okresowej ocenie działalności naukowej, dydaktycznej

i organizacyjnej, a jej wyniki są wykorzystywane do doskonalenia poszczególnych członków kadry.

Jednocześnie należy zwrócić uwagę, iż liczba praktyków pośród osób prowadzących nauczanie na wizytowanym kierunku „praca socjalna” – 3 z 41 – jest za mała, aby w pełni realizować cele i efekty kształcenia z zakresu umiejętności na kierunku tak praktycznie zorientowanym. Zjawiskiem powszechnym było ponadto wykonywanie godzin nadliczbowych wobec pensum dydaktycznego, co nie sprzyja prawidłowej realizacji zajęć oraz ogranicza rozwój naukowy kadry. Ponadto prowadzona polityka kadrowa niewystarczająco wspiera przygotowywanie wniosków o granty badawcze oraz międzynarodową działalność publikacyjną.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Zapewnienie systemowych rozwiązań (w tym finansowych) pozwalających na zatrudnienie większej liczby praktyków.

Wprowadzenie rozwiązań organizacyjnych i finansowych działań wspierających merytoryczne przygotowanie wniosków o granty badawcze oraz adiustację i tłumaczenie artykułów do czasopism międzynarodowych, co pozwoli podwyższyć poziom badań naukowych, tworząc podstawy do jeszcze lepszego ugruntowania w badaniach prowadzonego kierunku studiów „praca socjalna”.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

Zajęcia dydaktyczne na wizytowanym kierunku (z wyjątkiem zajęć terenowych i praktyk) odbywają się w budynku Wydziału Nauk Społecznych, w 7 salach Instytutu Socjologii o liczebności miejsc od 30 do 81 (w tym jednej komputerowej) oraz kilku innych będących do jego dyspozycji (w tym w małej auli wykładowej i dwóch salach komputerowych). Studenci są informowani o przepisach BHP obowiązujących na uczelni, ponieważ każdy student pierwszego roku jest zobligowany do zaliczenia specjalnego i dedykowanego kursu BHP.

Budynek, liczący kilkadziesiąt lat, wymaga kompleksowej modernizacji, a sale dydaktyczne – odświeżenia (malowania). Znajdujące się w niektórych salach klimatyzatory wymagają regularnej konserwacji. Sale, w których odbywają się zajęcia, są pod względem liczby i wielkości wystarczające dla obecnej liczby studentów. Są zaaranżowane jako sale wykładowe (z wyjątkiem sal komputerowych), ale ich ruchome wyposażenie (z wyjątkiem auli) pozwala szybko urządzić je jako sale seminaryjno-warsztatowe. Dodatkowo, zajęcia interaktywne wymagające niewykładowej aranżacji sali, odbywają się w gabinetach kadry, w których znajdują się stoły seminaryjne.

Wszystkie sale wyposażone są w rzutniki elektroniczne, niepodłączone na stałe do komputerów. Niestety do dyspozycji kadry całego Wydziału są tylko 3 komputery przenośne. Komputery będące na wyposażeniu gabinetów kadry są w większości przestarzałe. Dlatego kadra przygotowując i prowadząc zajęcia oraz opracowując badania naukowe musi często korzystać z prywatnego sprzętu, subsydując w ten sposób Uczelnię. Na części komputerów służbowych nie ma pakietu Office, co utrudnia lub wręcz uniemożliwia wykorzystanie w pracy plików przygotowanych w programach wchodzących w jego skład.

Sala komputerowa Instytutu Socjologii jest wyposażona w nowoczesny sprzęt komputerowy i telekomunikacyjny ufundowany przez francuską Agencję Uniwersytecką ds. Frankofonii oraz

oprogramowanie do ilościowej analizy danych (SPSS) zakupione przez Instytut. Niestety, nie wszystkie stanowiska komputerowe w salach komputerowych wyposażone są w aktualną licencję tego oprogramowania. Z pozyskanego niedawno grantu POWER planowane jest urządzenie pracowni do badań jakościowych (fokusowni). Dopełnieniem powinno być zakupienie nowych komputerów i oprogramowania do analiz jakościowych.

W budynku Wydziału znajduje się sieć bezprzewodowa *Eduroam*, lecz jej sygnał jest w większości miejsc za słaby, uniemożliwiający pracę. W efekcie, kadra i pracownicy oraz goście zmuszeni są do korzystania z prywatnego sprzętu i dostępu do Internetu.

Na wizytowanym kierunku, jak i na całej Uczelni, wciąż używane są papierowe indeksy, równoległe do elektronicznego prowadzenia ewidencji przebiegu studiów w systemie USOS, co uzasadniane przez Władze Wydziału jest faktem, iż system elektroniczny nie jest wystarczająco zabezpieczony.

Należy stwierdzić, iż stan infrastruktury dydaktycznej i naukowej nie odpowiada w pełni potrzebom procesu kształcenia oraz prowadzenia badań naukowych. Nie jest również w pełni adekwatny do rzeczywistych warunków przyszłej pracy badawczej lub zawodowej, nie umożliwiając w pełni realizacji zajęć i osiągnięcia przez studentów efektów kształcenia.

Budynek jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową: dwie windy (jedna aktualnie nieczynna), platformy przyschodowe oraz odpowiednio wyposażone sanitariaty. Funkcjonująca winda jest przeznaczona dla osób niepełnosprawnych. W jednej z pracowni komputerowych zainstalowano oprogramowanie dla osób niedowidzących.

W budynku znajduje się kafeeteria-stołówka, automaty do sprzedaży przekąsek i napojów oraz szatnia, a na każdym poziomie – należycie utrzymywane sanitariaty.

Dodatkowym wsparciem infrastrukturalnym w zakresie zdobywania umiejętności praktycznych jest Laboratorium Społecznym w Lipinach, będące jedną z inicjatyw aktywizacji społeczności dzielnicy Świętochłowice w odniesieniu do różnych grup społecznych. W ramach tej inicjatywy działa specjalna świetlica środowiskowa, realizująca projekty wzmacniające integrację ze środowiskiem lokalnym, w których biorą udział studenci kierunku. Do takich inicjatyw można zaliczyć pracę z dziećmi, seniorami, osobami wykluczonymi społecznie. W ocenie studentów wizytowanego kierunku jest to jeden z najbardziej atrakcyjnych elementów poszerzania umiejętności praktycznych, dzięki któremu zdobywają oni odpowiednią wiedzę oraz doświadczenie w pracy w nieco wymagających i niekiedy dość nieprzewidywalnych warunkach.

Infrastrukturę biblioteczną stanowi, znajdująca się w budynku, własna Biblioteka Wydziału Nauk Społecznych oraz znajdujące się obok, w niedawno oddanym budynku, Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka (CINiBA). Biblioteka Wydziału posiada bogate zbiory z kilku dyscyplin nauki, wykorzystywane do nauczania wszystkich kierunków oferowanych na Wydziale, w tym kierunków prowadzonych przez Instytut Socjologii – „socjologia” i „praca socjalna”. Biblioteka prowadzi wypożyczalnię i czytelnię z 70 stanowiskami do pracy własnej, dostępnymi od poniedziałku do piątku. Niestety wobec zmian strukturalnych na Uczelni, w tym podziału Wydziału Nauk Społecznych, podjęto decyzję o likwidacji tej biblioteki. Zespół Oceniający PKA rekomenduje ponowne poddanie refleksji zasadności decyzji w tym zakresie. CINiBA, łącząca zbiory bibliotek Uniwersytetu Śląskiego i Uniwersytetu Ekonomicznego (ponad 800 tys. woluminów), jest jedną z najnowocześniejszych bibliotek w kraju, oferującą możliwość równoczesnego korzystania ze zbiorów na miejscu przez 1000 osób. Ten nowoczesny gmach nie został niestety wyposażony w klimatyzację.

Poprzez Bibliotekę Wydziału, CINiBA, uczelnianą sieć komputerową oraz ekstranet, studenci i kadra oraz goście mają do dyspozycji bogate elektroniczne zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne, w tym ponad 10 tys. dzieł współczesnych (podręczników, słowników, czasopism i in.). Podsumowując należy stwierdzić, iż zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne wizytowanej jednostki są adekwatne do potrzeb studentów i nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku.

Stan infrastruktury dydaktycznej, naukowej i informatycznej (lecz nie bibliotecznej) pokazuje, że nie jest ona poddawana systematycznym przeglądom, w których uczestniczyliby również studenci, a wyniki tych przeglądów nie są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 5 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Sal, w których odbywają się zajęcia, są pod względem liczby i wielkości wystarczające dla obecnej liczby studentów. Budynek, w którym prowadzone są zajęcia na wizytowanym kierunku, jest przystosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową. Zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne wizytowanej jednostki są adekwatne do potrzeb studentów i nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku.

Stan budynku i sal dydaktycznych oraz niedostateczne wyposażenie w sprzęt komputerowy i oprogramowanie oraz sieć bezprzewodową utrudniają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów kształcenia, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej i udziału w tej działalności. Niefunkcjonowanie jednej z dwóch wind stanowi utrudnienie udziału w zajęciach i działalności naukowej osobom z niepełnosprawnością ruchową. Infrastruktura dydaktyczna, naukowa i informatyczna nie jest poddawana systematycznym przeglądom, a w konsekwencji wystarczająco doskonała.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Opracowanie programów modernizacji infrastruktury i rozpoczęcie ich realizacji. Programy powinny dotyczyć w szczególności: modernizacji budynku, odświeżenia sal dydaktycznych, naprawy windy, zwiększenia zasięgu, siły i prędkości sieci bezprzewodowej, zniesienia papierowych indeksów, wyposażenia w komputery i oprogramowanie.

Włączenie kadry i studentów w systematyczną ocenę i doskonalenie infrastruktury i zasobów.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Prowadzona jest współpraca z otoczeniem społeczno-publicznym i gospodarczym, z pracodawcami publicznymi i prywatnymi. Jest ona zorientowana na doskonalenie programu nauczania i realizację toku studiów. Dobór podmiotów kooperujących jest właściwy z uwagi na zakres nauczania i potencjalny zakres zatrudnienia. Dla kierunku „praca socjalna” powołana została Rada Programowa, w skład której weszli przedstawiciele 18 podmiotów, m.in. Biura Organizacji Pozarządowych i Aktywności Obywatelskiej Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Górniczej, Caritas Archidiecezji Katowickiej, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Katowicach, Powiatowego Urzędu Pracy w Świętochłowicach, Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Katowicach, Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Miasta Katowice, Domu Opieki dla Osób Starszych i Chorych na Demencję, a więc kluczowych interesariuszy dla kierunku, adekwatnych do koncepcji kształcenia. Rada rozpoczęła działalność 1 marca 2016 r. Jej zadania to m.in. opiniowanie oferty edukacyjnej, katalogu efektów kształcenia, programów studiów, programu praktyk, współpraca w obszarze organizacji praktyk, rekomendowanie tematów prac dyplomowych, udział przedstawicieli pracodawców w zajęciach dydaktycznych.

Członkowie Rady formułowali propozycje związane z programem studiów (np. realizacja szkolenia z zakresu radzenia sobie w trudnych sytuacjach), oferowali rozszerzenie współpracy o nowe miejsca odbywania praktyk, a także kontynuację współpracy po odbyciu praktyki w formie wolontariatu, dokonywali także ewaluacji praktyk i projektów socjalnych, czy też proponowali tematy projektów socjalnych. Posiedzenia Rady odbywają się systematycznie, dwa razy w roku. Posiedzenia Rady Programowej, dzięki animacji jej Przewodniczącej, dodatkowo stały się forum wymiany poglądów, doświadczeń pomiędzy uczestnikami. Przykłady dobrych praktyk są też prezentowane przez wykładowców Uczelni w ramach zajęć, co zapewnia transfer aktualnej wiedzy od praktyków do studentów. Członkowie Rady zostali zaproszeni do wskazywania nowych podmiotów, które mogłyby wzbogacić działanie Rady. Dzięki włączeniu pracodawców w proces projektowania i realizacji programu studiów studenci odbywają część zajęć poza siedzibą uczelni, co pozwala na realizację projektów socjalnych w warunkach właściwych dla przyszłej pracy zawodowej, w oparciu o zasoby jednostek pomocy i integracji społecznej.

Współpraca z otoczeniem prowadzona jest również w formie organizacji wspólnych konferencji (np. „Oblicza i wymiary pracy socjalnej”, która została zorganizowana w 2018 r. wspólnie przez Uniwersytet Śląski, Polskie Towarzystwo Socjologiczne i Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej), co w opinii pracodawców jest nie tylko okazją do wzajemnego transferu wiedzy, ale jest także formą wyróżnienia pracowników jednostek pomocy społecznej.

Uczelnia tworzy możliwości prowadzenia przez pracodawców wykładów gościnnych, prezentowania studentom działalności jednostek pomocy i integracji społecznej. Ważną formą współpracy są również targi pracy organizowane przez uczelnię, które dają dodatkową możliwość rekrutowania studentów. Uczelnia jest też partnerem dla samorządów w tworzeniu

programów strategicznych, przede wszystkim Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Prowadzony sposób współpracy z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego zapewnia poprawny dobór instytucji współpracujących, przekładający się na wpływ wyników współpracy na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiąganie przez studentów efektów kształcenia, a także dalsze zacieśnianie i poprawę kooperacji poprzez wzajemną wymianę informacji, wiedzy i umiejętności.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 6 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Rodzaj i zakres działalności instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawców, z którymi uczelnia współpracuje w zakresie projektowania i realizacji programu studiów, jest zgodny z koncepcją i celami kształcenia na kierunku „praca socjalna”. Wydział podejmuje współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, ma ona charakter systematyczny, sformalizowany i przybiera różne formy, w tym zapewniające dwustronny transfer wiedzy. Podlega także regularnemu przeglądowi i ocenie. Prowadzony sposób współpracy zapewnia właściwy dobór instytucji otoczenia społeczno-gospodarczego, przekładający się na wpływ jej wyników na program studiów i doskonalenie jego realizacji, osiąganie przez studentów efektów kształcenia, a także dalsze zacieśnianie i poprawę współpracy poprzez wzajemną wymianę informacji, wiedzy i umiejętności.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7 Rodzaj, zakres i zasięg umiędzynarodowienia procesu kształcenia są zgodne z koncepcją i celami kształcenia. Umiędzynarodowienie odnosi się do sfery dydaktycznej i naukowej i jest związane z podnoszeniem kompetencji w tym zakresie. Specyfika oferty mobilnościowej obejmuje wyjazdy i przyjazdy nauczycieli akademickich. Od ponad 10 lat realizuje się projekt „SOWOSEC” na rzecz nauczania pod nazwą Praca socjalna i ekonomia społeczna – joint degree study programme. Łączy się w nim współpracę partnerów z szeregu państw. Projekt jest finansowany z unijnych środków publicznych. Stanowił podstawę dla szeregu inicjatyw studiów podyplomowych scalając zagadnienia socjologiczne i pracy socjalnej.

Poza tym rozwiązaniem, Instytut oferuje inne pakiety dydaktyczne pozytywnie oddziałujące na umiędzynarodowienie procesu kształcenia. Są to wizyty studyjne realizowane przez studentów w uczelniach partnerskich. Ponadto w ramach tego projektu (ICPM) Uniwersytet Śląski odwiedzają studenci zagraniczni.

Od 2012 roku prowadzana jest współpraca w ramach CEEPUS, która swym wsparciem objęła studentów krajowych i zagranicznych. Uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA studenci, przyznali, że nie są zainteresowani uczestnictwem w długoterminowych programach mobilności studenckiej, za to chętniej korzystają z kilkudniowych programów - ubiegłoroczny projekt w zakresie „pracy socjalnej” realizowany był na Węgrzech. Do głównych powodów związanych z tą decyzją zaliczyć można wysoki wskaźnik osób aktywnych zawodowo oraz

brak odpowiedniego przygotowania językowego, szczególnie na studiach drugiego stopnia, pozbawionych zajęć z zakresu języka obcego.

Niski wskaźnik partycypacji studentów w programach mobilnościowych charakteryzuje się również elementami formalnymi, które skutkują koniecznością zaliczenia wielu modułów po powrocie na Uczelnię macierzystą. Pomimo informowania studentów o szeregu możliwości i spotkań z byłymi stypendystami, oferta ta wciąż nie cieszy się zainteresowaniem studentów.

Mobilność akademicka jest utrzymana na umiarkowanym poziomie. Przedstawiona dokumentacja potwierdza regularność i pielęgnowanie kontaktów naukowych z wybranymi ośrodkami. W ramach tego wsparcia prowadzi się obcojęzyczne seminaria naukowe dla studentów i doktorantów (Contemporary challenges of Social Work – intercultural experience).

Umiejdzynarodowienie kształcenia należy uznać za słaby czynnik wspomagający rozwój kompetencji językowych i gotowość do podejmowania studiów za granicą.

Nauczyciele są obecni w międzynarodowym obiegu naukowym poprzez konferencje naukowe, publikacje, pozyskiwanie staży i stypendiów wyjazdowych.

W zakresie mobilności studentów i pracowników należy odnotować, iż głównym programem jest CEEPUS, z Erasmus+ skorzystało w ostatnim okresie 2 studentów.

Strona internetowa Wydziału Nauk Społecznych jest dostosowana do odbiorców posługujących się językiem angielskim, którzy mogą zapoznać się z charakterystyką uczelni, oferowanymi programami studiów dla studentów zagranicznych oraz pobrać wszelkie dokumenty związane z procedurą rekrutacyjną.

Umiejdzynarodowienie kształcenia podlega systematycznym ocenom, z udziałem studentów, wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących, tj. w promowaniu mobilności, w nasyceniu kontekstem międzynarodowym treści zajęć, podejmowania wątków międzynarodowych (w tym poprzez analizy porównawcze) w pracach badawczych i dyplomowych przez studentów.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 7 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia zapewnia wsparcie procesu umiejdzynarodowienia grona nauczycieli akademickich oraz studentów. Poziom umiejdzynarodowienia nie jest zbyt duży, szczególnie po stronie wyjeżdżających studentów. Czynnikiem obniżającym popularność wyjazdową jest podejście do kształcenia językowego. Kursy tematyczne nie spełniają tego wymogu z uwagi na zakres nauczania, metody weryfikacji (polsko-angielskie), specyfikę przekazywanych treści oraz poziom zaliczeń. Zapewnia się finansowe i systemowe rozwiązanie wsparcia publikacji w czasopiśmie zagranicznych, jednakże także i w tym zakresie wymagane jest wsparcie instytucjonalne i finansowe.

Rekomenduje się poprawę kształcenia językowego na studiach drugiego stopnia celem pobudzenia mobilności wśród studentów.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

W spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA wzięli udział przedstawiciele wszystkich lat studiów pierwszego i drugiego stopnia, którzy przedstawili mocne, jak i nieco słabsze elementy ocenianego kierunku, związane ze wsparciem oraz motywowaniem w procesie kształcenia.

Do mocnych stron Instytutu Socjologii prowadzącego na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego kierunek „praca socjalna” oraz strategii prowadzenia kierunku, należy zaliczyć przede wszystkim praktyczny charakter kształcenia, partnerskie podejście nauczycieli akademickich oraz program studiów, pozwalający na zdobycie niezbędnego wykształcenia w odniesieniu do pracy pracownika socjalnego. Kolejnymi czynnikami motywującymi studentów do podjęcia studiów w jednostce są również opinie absolwentów, kwestie związane z akademickim charakterem Aglomeracji Śląskiej oraz odpowiednie uwarunkowania komunikacyjne dla studentów pochodzących z województwa Śląskiego.

Należy zaznaczyć, że studenci posiadają szerokie spektrum możliwości kontaktu z nauczycielami akademickimi prowadzącymi zajęcia dydaktyczne. Do takich narzędzi można zaliczyć przede wszystkim kontakt bezpośredni podczas zajęć oraz wyznaczonych konsultacji, które w ich ocenie odbywają się planowo i pozwalają na wyjaśnienie wątpliwości pojawiających się w trakcie roku akademickiego. Możliwość kontaktu z prowadzącymi zajęcia dydaktyczne jest niezwykle istotna w przypadku realizacji złożonych projektów oraz w trakcie procesu tworzenia plac dyplomowych. Wszystkie informacje związane z dyżurami nauczycieli akademickich są dostępne w przeznaczonych do tego gablotach, jak również w systemie USOS, w którym zawarte są aktualne i wiążące dane. Do innych możliwości kontaktu można zaliczyć pocztę elektroniczną, która pełni rolę platformy służącej do transferu materiałów dydaktycznych oraz bieżących informacji związanych z realizacją procesu dydaktycznego. Warto również wspomnieć, że studenci wizytowanego kierunku mogą liczyć na szybką i rzeczową pomoc, możliwość dyskusji oraz nieustanne wsparcie ze strony pracowników wspierających proces kształcenia, którzy starają się wykształcić w studentach odpowiednią wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne, wymagane na dynamicznie zmieniającym się rynku pracy.

Realizowane treści kształcenia oraz użyteczność materiałów dydaktycznych wykorzystywanych podczas zajęć dydaktycznych, skutecznie wspomagają proces zdobywania efektów kształcenia. Elementem wsparcia w tym zakresie jest również Biblioteka Uniwersytetu Śląskiego, która oferuje studentom niezbędne zasoby bibliograficzne, dające studentom możliwość uzupełnienia wiedzy oraz pisanie prac dyplomowych w oparciu o najnowsze wydania literatury przedmiotu.

Dla każdego rocznika studentów „pracy socjalnej” został wyznaczony spośród nauczycieli akademickich (na cały cykl kształcenia). W ocenie studentów rola opiekuna roku jest nieistotna, ponieważ dotychczas nie pojawiły się żadne sytuacje wymagające jego interwencji, które w wielu przypadkach mogą zostać załatwione przez starostę roku. Działalność starosty roku wiąże się przede wszystkim z ustaleniami związanymi z harmonogramem sesji egzaminacyjnej, bieżącym rozwiązywaniem problemów na linii student-nauczyciel akademicki oraz informowaniem grupy o wszystkich aspektach warunkujących sprawną organizację procesu dydaktycznego.

Opierając się na opiniach uczestników spotkania, należy stwierdzić, że nauczyciele akademicy prezentują fachowe, partnerskie i angażujące podejście względem studentów, zarówno w odniesieniu do aspektu sprawiedliwej i miarodajnej oceny, jak również względem przedstawianych treści kształcenia, zgodnych z wytycznymi przedstawionymi w sylabusach. W ocenie studentów nauczyciele akademicy są również osobami, które cechują się chęcią rozwijania umiejętności i wiedzy studentów, zachęcając ich do podejmowania inicjatyw

naukowych, projektowych oraz organizując spotkania z przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, co potwierdzają również cyklicznie przeprowadzane ankiety zajęć dydaktycznych. Dodatkowym wsparciem w zakresie zdobywania umiejętności praktycznych jest Laboratorium Społeczne w Lipinach, będącym jedną z inicjatyw aktywizacji społeczności dzielnicy Świętochłowice w odniesieniu do różnych grup społecznych. W ramach tej inicjatywy działa specjalna świetlica środowiskowa, realizująca projekty wzmacniające integrację ze środowiskiem lokalnym, w których biorą udział również studenci „pracy socjalnej”. Do takich inicjatyw można zaliczyć pracę z dziećmi, seniorami, osobami wykluczonymi społecznie. W ocenie studentów wizytowanego kierunku jest to jeden z najbardziej atrakcyjnych elementów oferowanych w ramach kształcenia, dzięki któremu zdobywają oni odpowiednią wiedzę oraz doświadczenie w wymagających i niekiedy dość nieprzewidywalnych warunkach pracy.

Prowadzący zajęcia dydaktyczne na początku każdego semestru omawiają sylabusy przedmiotów. Nauczyciele akademicki prezentują studentom przebieg swoich badań naukowych i zachęcają ich do uczestnictwa w ich realizacji.

Jednym z przykładów obszarów wspierania studentów w procesie uczenia się jest działalność Koła Naukowego Pracy Socjalnej, które otrzymuje odpowiednie wsparcie finansowe na prowadzenie działalności naukowej, dzięki środkom przyznawanym przez Samorząd Studencki Uniwersytetu Śląskiego. Studenci biorą udział w konferencjach, projektach międzynarodowych w ramach programu CEEPUS oraz podejmują inicjatywy naukowe, włączając się do badań naukowych swoich nauczycieli akademickich.

By wskazać dodatkowe metody aktywizowania studentów, należy wspomnieć o działalności Biura Karier Uniwersytetu Śląskiego, które zajmuje się wdrażaniem studentów do funkcjonowania na rynku pracy poprzez: stworzenie platformy z ofertami pracy i staży, realizację testów psychozawodowych, doradztwo kariery, próbne rozmowy kwalifikacyjne, szkolenia i warsztaty, coaching kariery, udział z zajęciach Akademii Rozwoju Kariery, spotkania z pracodawcami oraz przeprowadzanie Badania Losów Absolwenta Uniwersytetu Śląskiego. Do ważnych inicjatyw Biura Karier można zaliczyć również wcześniej wspomnianą Akademię Rozwoju Kariery będącą cyklem wakacyjnych szkoleń poświęconych rozwojowi zawodowemu i osobistemu. Uczestnicy Akademii mogą szkolić się w najbardziej pożądanym przez pracodawców obszarach, takich jak np.: zarządzanie projektami, komunikatywność, umiejętność pracy w grupie, zarządzanie stresem, czy przedsiębiorczość. Kolejną z interesujących inicjatyw jest specjalna platforma z możliwością przygotowania własnego profilu zawodowego. Serwis jest skierowany do studentów i absolwentów Uniwersytetu Śląskiego oraz innych polskich uniwersytetów. Organizowane są mobilne targi kariery, dedykowane studentom poszczególnych wydziałów. W ubiegłorocznych zorganizowanych we wrześniu zaprezentowało się 26 podmiotów, uczestniczyło w nich ponad 200 studentów. Biuro komunikuje się z odbiorcami poprzez: mailing, newsletter, media społecznościowe (Biura Karier, Uczelni, kół naukowych, instytutów), tablicę ogłoszeń, bezpośrednie spotkania. Praca Biura Karier jest istotnym elementem aktywizacji absolwentów i studentów „pracy socjalnej” do pracy zawodowej, co potwierdza również partnerskie i profesjonalne przygotowanie jego pracowników. Należy zaznaczyć, że Biuro Karier odpowiada ponadto za stworzenie raportu z Badania Losów Absolwenta.

Istotną rolę do odegrania w procesie wsparcia studentów ma Samorząd Studencki Wydziału Nauk Społecznych, który jest wydziałowym reprezentantem wszystkich studentów. Do głównych elementów działalności Samorządu Studenckiego należy zaliczyć uczestnictwo w pracach komisji stypendialnej, reprezentowanie studentów w Radzie Wydziału, Radzie Instytutu Socjologii oraz w zespołach związanych z oceną i zapewnieniem jakości kształcenia. W ocenie studentów wchodzących w skład Samorządu, mogą oni liczyć na merytoryczne wsparcie Władz Wydziału Nauk Społecznych, które starają się zachęcać studentów do podejmowania autorskich inicjatyw. Studenci czują, że posiadają duży wpływ na rozwiązywanie ich spraw, którzy często kierują do nich informacje odnośnie proponowanych

inicjatyw lub zachodzących problemów, które Samorząd Studencki stara się na bieżąco rozwiązywać, biorąc czynny udział w spotkaniach wydziałowych gremiów.

Do dodatkowych elementów wsparcia należy zaliczyć systemowe elementy takie jak: stypendium socjalne, stypendium dla osób niepełnosprawnych, zapomogę, stypendium Rektora, stypendium finansowane w jednostce samorządu terytorialnego, czy stypendium Ministra. Tryb rozpatrywania i składania wniosków charakteryzuje się akceptowanymi przez nich zasadami, a w przypadku problemów mogą uzyskać fachową i rzetelną pomoc.

Jednym z mechanizmów indywidualizacji procesu kształcenia jest Indywidualny Tok Studiów (ITS), polegający na odpowiednim doborze modułów realizujących kierunkowe efekty kształcenia, a także udziale studenta w pracach naukowo-badawczych, rozwojowych i wdrożeniowych. O ITS może ubiegać się student, który ukończył pierwszy semestr studiów i uzyskał średnią ocen powyżej 4.0 lub został zatrudniony na Uczelni w konsekwencji zdobycia przez niego, indywidualnie lub w zespole, grantu na finansowanie działalności naukowej, lub ukończył z oceną celującą studia pierwszego stopnia, po których kontynuuje naukę na studiach drugiego stopnia oraz przedstawił na piśmie szczegółową koncepcję realizacji tego typu toku studiów. Szczególny przypadek wsparcia w ubieganiu się o ITS odnosi się do laureatów i finalistów olimpiad stopnia centralnego i konkursów międzynarodowych, którzy mogą ubiegać się o tę formę indywidualizacji kształcenia od momentu rozpoczęcia studiów. Elementem procedury jest wyznaczenie opiekuna naukowego, który sprawuje pieczę nad poprawnym przebiegiem studiów, wynikających z uwarunkowań określonych w Regulaminie Studiów Uniwersytetu Śląskiego. Drugim elementem indywidualizacji procesu kształcenia jest przyznanie Indywidualnego Planu Studiów, który może zostać przyznany w odniesieniu do studentów odbywających część studiów na innych uczelniach, przyjętych na studia w wyniku Procedury potwierdzania efektów uczenia się, studiujących na więcej niż jednym kierunku, osób wychowujących dzieci, osób z niepełnosprawnościami oraz w odniesieniu do innych uzasadnionych okoliczności. W przypadku niewywiązywania się przez studenta z realizacji wyżej wymienionych form indywidualizacji kształcenia, dziekan cofa zgodę na realizację studiów w tej formie.

Jednym z istotnych elementów wsparcia jest pomoc dla studentów z niepełnosprawnościami, koordynowane przez Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. Do jego głównych zadań zaliczyć można reprezentowanie interesów studentów z niepełnosprawnościami, badanie potrzeb studentów z niepełnosprawnościami w zakresie wsparcia umożliwiającego pełny udział w procesie kształcenia, pomoc w rozwiązywaniu indywidualnych problemów związanych z funkcjonowaniem osób z niepełnosprawnościami w Uczelni, udzielanie informacji o możliwościach pomocy ze strony Uczelni oraz stypendiach specjalnych dla osób z niepełnosprawnością. Studenci mogą skorzystać z poradnictwa psychologa, Indywidualnego Dostosowania Studiów, urlopu zdrowotnego, dodatkowego wsparcia dla studentów zakwalifikowanych do programów mobilnościowych, wsparcia asystenta studenta niepełnosprawnego, możliwości wypożyczenia sprzętu wspierającego kształcenie (notebooki, dyktafony, elektroniczne lupy, istnienie specjalnych pokoi w Domach Studenckich, dostosowanych do szeregu niepełnosprawności, możliwość skorzystania z usług tłumacza języka migowego oraz sprzętu FM, wzmacniającego działanie aparatu słuchowego), jak również możliwości skorzystania ze specjalnych kursów orientacji przestrzennej.

Ważnym kryterium sprawnej organizacji cyklu kształcenia jest obsługa administracyjna, która w ocenie studentów, charakteryzuje się partnerskim podejściem w odniesieniu do rozwiązywania problemów i próśb. Dział Studiów jest otwarty we wszystkie dni powszednie, z wyłączeniem piątku. Oprócz kontaktu bezpośredniego, studenci mogą również skontaktować się z pracownikami telefonicznie lub dzięki poczcie elektronicznej, która bardzo często pozwala na efektywne rozwiązanie pojawiających się problemów, co w przypadku osób aktywnych zawodowo jest niezaprzeczalnym ułatwieniem.

Władze Instytutu Socjologii otaczając studentów wsparciem, dzięki któremu mogą kierować do nich wszelkie skargi i wnioski, jak również zapytania. Uczestnicy spotkania potwierdzili, iż

w każdym momencie mogą zwrócić się do Dyrektora Instytutu, który podejmuje niezwłoczną interwencję w odniesieniu do mniej lub bardziej istotnych problemów studentów.

Elementem, który mógłby wpłynąć na utraktycyjnienie metod kształcenia, powinno być wdrożenie kształcenia poprzez e-learning.

Instytut Socjologii realizuje szereg działań zmierzających do informowania studentów o zasadach bezpieczeństwa. Do takich elementów należy zaliczyć istnienie obowiązkowego kursu BHP dla studentów studiów pierwszego stopnia oraz otwartość pracowników, którzy niezwłocznie reagują na sygnały otrzymywane przez studentów w odniesieniu do wszelkich form dyskryminacji.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 8 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Instytut Socjologii Uniwersytetu Śląskiego prowadzący w ramach Wydziału Nauk Społecznych oceniany kierunek „praca socjalna” oferuje szerokie spektrum opieki oraz wsparcie dla studentów wizytowanego kierunku, z wyróżniającym się podejściem w stosunku do osób z niepełnosprawnościami. Należy nadmienić, że owe wsparcie jest widoczne przede wszystkim na poziomie dydaktyczno-naukowym, jak i administracyjnym, co potwierdza zaangażowanie studentów w zakresie działalności naukowej (Laboratorium Społeczne w Lipinach) oraz możliwości rozwoju w Kole Naukowym, projektach koordynowanych przez przedstawicieli kadry dydaktycznej, zarówno na poziomie lokalnym i międzynarodowym, oraz szansę współpracy z ekspertami z zakresu pracy socjalnej. Należy zaznaczyć, że studenci mogą również liczyć na efektywną pomoc w zakresie pomocy materialnej, rozpatrywania skarg i prośb oraz procesów wpływających na indywidualizację procesu kształcenia.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 9

Informacje o studiach prowadzonych na ocenianym kierunku studiów jest publicznie dostępna poprzez stronę internetową Wydziału. Obejmują one: zasady rekrutacji, proces nauczania, dyplomowanie, organizację praktyk studenckich. Zakres informacji odpowiada funkcjonowaniu uczelni i kierunku studiów. Tym samym zaspakaja potrzeby stron. Pełny zakres regularnie aktualizowanych informacji o warunkach rekrutacji znajduje się na specjalnej platformie rekrutacyjnej (IRK), gdzie można zapoznać się z aktualną ofertą dydaktyczną Uniwersytetu Śląskiego. Informacje dotyczące kadry naukowo-dydaktycznej, członków poszczególnych gremiów oraz Władz Instytutu Socjologii znajdują się na stronach internetowych Wydziału Instytutu. Treści związane z funkcjonowaniem systemu oceny i zapewniania jakości kształcenia, znajdują się na stronie Instytutu Socjologii oraz stronie Wydziału Nauk Społecznych w zakładce “Kierunkowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia” gdzie przedstawiono informacje o składzie poszczególnych zespołów oraz dokument związany z wewnętrznym systemem zapewnienia jakości kształcenia na kierunku „praca socjalna”. W przypadku potrzeby uzyskania informacji odnośnie organizowanych badań ankietowych oraz innych działań związanych z oceną jakości kształcenia, każdy interesariusz może zapoznać się z nimi na stronie Biura Jakości Kształcenia Uniwersytetu Śląskiego. Należy przy tym zaznaczyć, iż

uczelnia powinna wziąć pod uwagę rekomendację wynikającą z tego elementu, która opiera się na opublikowaniu aktualnych raportów związanych z przeprowadzanymi badaniami, co wpłynęłyby na wzrost transparentności działań i zaznajomienie studentów oraz innych grup interesariuszy z oceną elementów wpływających na proces kształcenia.

Dostęp do informacji nie jest ograniczony, poza rozdzieleniem informacji dedykowanych studentom oraz otoczeniu zewnętrznemu. Strona internetowa jest dedykowana w sposób szczególny trzem grupom: studentom, pracownikom oraz kandydatom na studia. Ponadto zawiera materiały skierowane do absolwentów kierunku.

Wydział publikuje na bieżąco informacje dotyczące bieżących wydarzeń naukowych, organizacji procesu kształcenia, funkcjonowania organizacji studenckich oraz życia akademickiego. System USOSweb zawiera ogólnodostępne sylabusy modułów, jak również harmonogram zajęć, oceny oraz informacje w zakresie dostępności nauczycieli akademickich podczas dyżurów. Informacje o programie studiów zawarte są na stosownych podstronach.

W odniesieniu do informacji dotyczących uznawania efektów uczenia się i kwalifikacji uzyskiwanych w szkolnictwie wyższym, zasad potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów, jak również związanych z realizacją praktyk, Zespół Oceniający PKA zdiagnozował pewne braki formalne, mające odzwierciedlenie w braku upublicznionych informacji na stronie internetowej jednostki. W związku z realizacją praktyk studenckich,

Wydział na bieżąco monitoruje kompleksowość informacji publicznej, podejmuje starania, by zaspakajały one potrzeby interesariuszy (specyfika potrzeb rynku pracy, wydarzenia kulturalne, praktyki studenckie). Zakres upublicznianej informacji podlega ocenie przez uczelnię, jak i zewnętrznych użytkowników. Zmiany w strukturze strony internetowej, jak i bieżące wprowadzanie nowych treści pozwala uznać, że uwzględnia się wyniki autoewaluacji.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 9 - kryterium spełnione

Uzasadnienie

Uczelnia i Wydział prowadzą stronę internetową pozwalającą na przekazywanie niezbędnych informacji powiązanych z kierunkiem studiów. Zakres treści odnosi się do zagadnień studenckich, pracowniczych, interesariuszy zewnętrznych. Treści są aktualne i na bieżąco monitorowane. Dodatkowo równolegle uczelnia komunikuje się z interesariuszami tradycyjnymi kanałami. Polityka informacyjna podlega regularnej ocenie i doskonaleniu.

Zespół Oceniający PKA rekomenduje upublicznienie informacji związanych zasadami organizacji praktyk oraz harmonogramem zajęć.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 10

System zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia przyjęto z poszanowaniem przepisów prawa powszechnie obowiązującego i wewnętrznych Uniwersytetu Śląskiego.

System Zapewniania Jakości Kształcenia (SZJK) na Uniwersytecie Śląskim został wprowadzony uchwałą Senatu w 2012 r. Podmiotem wspomagającym jego działanie jest Biuro ds. Jakości Kształcenia. Na poziomie Wydziału funkcjonuje WSZJK, którego mechanizmy opierają się o regulacje przyjęte w 2017 r. Elementami składowymi systemu są:

- przepisy wewnętrzne;
- Wydziałowy Zespół ds. Jakości Kształcenia;
- procedury i narzędzia diagnostyczne;
- Kierunkowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia na kierunku „praca socjalna” (dalej: KZZJK).

System jakości kształcenia koncentruje się na weryfikacji i doskonaleniu, na działaniach na rzecz zapewnienia wysokiej jakości nauczania, warunków studiowania, kadry dydaktycznej, systemu wsparcia.

Członkami zespołów zaangażowanych w jakość kształcenia są głównie pracownicy, przedstawiciele kierunku. Zakres kompetencji i odpowiedzialności gremiów określono w dokumentach wewnętrznych.

Zespoły jakości procedują zgodnie z harmonogramem. Ich słabością jest niski poziom podmiotowości środowiska akademickiego w procesie zarządzania (konsultacyjno-decyzyjnym) uczelnią oraz pracowników Wydziału względem struktur uczelnianych oraz studentów versus Wydział i Uczelnia. Na poziomie Instytutu elementami systemu jakości są: Rada Instytutu, Zespół Pracowników Studium Pracy Socjalnej, Kierunkowy Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz zespoły pomocnicze.

System zapewnienia jakości kształcenia na kierunku „praca socjalna” został opracowany w kwietniu 2013 r., a zatwierdzony uchwałą Rady Instytutu z 2013 r. Organizacja procesu dydaktycznego spoczywa na Dyrektorze dydaktycznym. Zespoły jakości pracują wykorzystując przepisy wewnętrzne oraz procedury wydziałowe. Orientują się na cele zawarte w Strategii Rozwoju Instytutu Socjologii na lata 2012-2020.

Zespół ds. jakości koncentruje się na szeregu działań wskazanych następującymi obszarami: organizacja studiów (w tym program studiów), sprawy kadrowe, sprawy studenckie, relacje z otoczeniem.

WSZJK na kierunku „praca socjalna” obejmuje:

- system określania i weryfikacji efektów kształcenia;
- monitorowanie, ewaluacja i doskonalenie programu kształcenia i jego efektów;
- działania na rzecz zapewniania wysokiej jakości kadry akademickiej;
- monitorowanie losów zawodowych absolwentów;
- prowadzenie i rozwianie współpracy z kooperantami wewnętrznymi i zewnętrznymi;
- monitorowanie wzorców międzynarodowych w sferze rozwoju dyscypliny oraz otoczenia wiedzy szkół wyższych.

Komórki odpowiedzialne za zapewnianie jakości na kierunku „praca socjalna” wspomagają osoby funkcyjne, w tym Dziekan i Dyrektora Instytutu. Na wyższym poziomie są to jednostki uogólnouczelniane. Stwierdza się należyłą kooperację pomiędzy elementami systemu zapewniania jakości kształcenia, w tym pomiędzy poziomem uniwersyteckim i wydziałowym przy jednoczesnym niewystarczającym wsparciu w działaniach doskonalących i korygujących stwierdzone niedociągnięcia.

Realizując monitoring realizacji efektów kształcenia, system jakości kształcenia (w postaci KZZJK) swymi działaniami obejmuje:

- przedstawianą roczną ocenę efektów kształcenia (analiza sylabusów, analiza weryfikacji efektów kształcenia, analiza prac dyplomowych, roczna ocena efektów kształcenia, doskonalenie programów kształcenia);
- rezultaty badania opinii studentów o procesie kształcenia oraz analizę poziomu satysfakcji osób kończących studia;
- wyniki badania kariery zawodowej absolwentów;
- analizę przydatności efektów kształcenia na rynku pracy i zgodności z misją i strategią;
- wyniki analizy wzorców międzynarodowych;
- wyniki oceny jakości kadry dydaktycznej (ankietyzacja i hospitacja, ocena doboru osób do prowadzenia zajęć dydaktycznych);

– wyniki konsultacji z interesariuszami, studentami, absolwentami i pracodawcami (w tym otwarte posiedzenie KZZJK, otwarte zebranie społeczności studentów/doktorantów).

Ewaluacja procesu kształcenia obejmuje nadzór zajęć (hospitacje, dyplomowanie, ocena zasobów kadrowych, śledzenie losów zawodowych absolwentów). W toku działań nadzorczych sporządza się analizy wraz z rekomendacjami.

Kolejną składową WSZJK jest doskonalenie (efektów kształcenia, programu, prowadzenia praktyk studenckich), monitorowanie realizacji zajęć, zgodności koncepcji kształcenia z potrzebami rynku pracy, uwzględnianie wzorców międzynarodowych i krajowych ze środowiska akademickiego oraz opinii interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Ocenę nauczycieli akademickich realizuje się przez narzędzia ewaluacyjne, za jakie uznano: ankietyzację zajęć dydaktycznych, analizę dorobku naukowego, hospitacje, pracę administracyjną i na rzecz społeczności akademickiej.

W pracy systemu włączani są interesariusze. W spotkaniach uczestniczą studenci i pracownicy Instytutu. Analizując rolę studentów w procesie oceny i analizy jakości kształcenia, należy zaznaczyć, że ma ona największe znaczenie w przypadku działalności Samorządu Studenckiego Wydziału Nauk Społecznych, który współpracuje z Instytutem Socjologii, delegując swoich przedstawicieli do Kierunkowych Zespołów Zapewnienia Jakości Kształcenia. Studenci wchodzący w skład gremiów odpowiedzialnych za realizację procesu kształcenia (Rada Wydziału, Rada Instytutu Socjologii, Senat Uniwersytetu Śląskiego, Senacka Komisja ds. Kształcenia, Uczelniany Zespół Zapewnienia Jakości Kształcenia) są pośrednikiem między kadrą dydaktyczną a studentami, mając możliwość wypowiedzenia się na temat kondycji wizytowanego kierunku podczas corocznych spotkań. Do wniosków z ostatniego z nich należy zaliczyć konieczność podjęcia działań zmierzających do wzrostu integracji w społeczności studentów, z uwzględnieniem dystansu społecznego między studentami zagranicznymi i polskimi, zwiększenie liczby godzin zajęć praktycznych przewidzianych w programie studiów, zmiany w zakresie praktyk studenckich oraz podjęcie działań zmierzających do usprawnienia przepływu informacji pomiędzy wykładowcami i studentami. Jednym z najważniejszych rezultatów współpracy ze studentami było wprowadzenie serii wytycznych związanych z procesem dyplomowania, do których można zaliczyć stworzenie listy zagadnień egzaminacyjnych. Zaangażowanie studentów oraz Samorządu działania systemu należy uznać za niewystarczające. Środowisko studentów nie pełni w stopniu należytym roli reprezentacji społeczności studenckiej oraz pasa transmisyjnego pomiędzy Władzami Wydziału i studentami. Stałym elementem współpracy z otoczeniem są regularne spotkania zespołu Studium Pracy Socjalnej i Zakładu Badań Kultury Współczesnej.

Na spotkaniach pracowniczych prezentuje się wyniki bieżących działań oraz pozyskuje opinie środowiska studentów. Następnie – uwzględniając ogół tychże czynników formułuje się rekomendacje i wdraża działania naprawcze i doskonalące. Pod tym względem działania WSZJK należy uznać za kompletne. Niestety cechą systemu jakości jest zaniżona skuteczność wdrażania rozwiązań naprawczych i doskonalących.

Przeprowadzana analiza losów zawodowych absolwentów odnosi się do zajęć najbardziej przydatnych w karierze zawodowej, zagadnień, których zabrakło w programie studiów, które były nieprzydatne. Kolejną część analizy odnosiła się do statusu na rynku pracy.

Pracodawcy pozostają aktywni szczególnie dzięki pracom Rady Programowo-Biznesowej, która spotyka się regularnie. Jej skład pozostaje środowiskowo reprezentatywny. Rada skupia się na opiniowaniu oferty dydaktycznej, sygnalizuje potrzeby rynku pracy.

Działania doskonalące program kształcenia są podejmowane wskutek zmian przepisów prawa, sygnałów od otoczenia społeczno-gospodarczego. Ważnym źródłem informacji jest ocena studentów oraz podejmowane przez nich wybory (np. tematyki prac dyplomowych, seminarium, miejsc praktyk).

Przeprowadza się systematyczną ocenę programu studiów i jego części składowych, oczekiwania otoczenia społeczno-gospodarczego. Zmiany programowe podlegają opiniowaniu (w tym przez studentów), następnie są zatwierdzane w uczelnianej procedurze. Zmiany

wdrażane są zgodnie z procedurą i przepisami wewnętrznymi i przyczyniają się do rozwoju programu. Niestety stwierdza się niespełnienie przez program studiów drugiego stopnia przepisów prawa w zakresie nauczania języków obcych. Zarówno treść efektów kształcenia jak i struktura programu studiów nie uwzględniają potrzeb nauczania języka obcego prowadzącego do uzyskania poziomu B2+.

Cechą WSZJK jest dobra diagnoza oraz analiza i formułowanie rekomendacji. Jednakże do słabości należy zdecydowanie niższa skuteczność we wdrażaniu działań naprawczych i doskonalących. Świadczą o tym przede wszystkim: trwałość zdiagnozowanych problemów oraz ich dokuczliwość względem realizacji studiów. Nie udało się Wydziałowi zareagować pro jakościowo względem zmian kadrowych, tj. rezygnacji z przedstawicieli otoczenia społecznego w roli nauczycieli akademickich. Prowadzona polityka kadrowa skutkuje przesadnym i nieefektywnym obciążeniem nauczycieli akademickich pracą dydaktyczną i administracyjno-organizacyjną. Stan infrastruktury (pomieszczeń dydaktycznych) odbiega od współczesnego standardu akademickiego.

W ramach doskonalenia jakości kształcenia opracowuje się plany naprawcze i doskonalące w szeregu obszarach, w tym w sprawach pracowniczych, edukacyjnych, umiędzynarodowienia, relacji z interesariuszami.

Pokłósiem prac Wydziału i WSZJK są raporty, udostępniane na stronie internetowej. Raporty te dokumentują realizowane działania o charakterze ewaluacyjnym, doskonalącym. System zapewniania jakości kształcenia komunikuje się z otoczeniem wewnętrznym i zewnętrznym poprzez system USOSweb. Upublicznia się informacje nt. zajęć, kart przedmiotów, grup zajęciowych. Dla pracowników dostępny jest Portal Pracownika. Poddaje się go także ocenie zewnętrznej i wewnętrznej. Do druga jest realizowana w ramach cyklicznej pracy jednostek uczelnianych, realizacji szeregu aktywności w różnych zakresach oraz wykorzystywania / testowania różnych narzędzi zarządzania i ewaluacji. Do ocen zewnętrznych należy zaliczyć akredytacje. W tym przypadku uczelnia posiłkuje się jej ustaleniami.

Propozycja oceny stopnia spełnienia kryterium 10 - kryterium spełnione częściowo

Uzasadnienie

Uczelnia i Wydział dysponuje systemem zapewniania i zarządzania jakością kształcenia, który zbudowano na podstawie przepisów powszechnie obowiązujących oraz przepisów wewnętrznych. Stworzono struktury wewnętrzne, które skupiają nauczycieli akademickich oraz innych interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych. Gremia te spotykają się w miarę regularnie oraz procedują zgodnie z cyklem pracy Uczelni, jak i zadań zadeklarowanych w harmonogramie. Zakres prowadzonych analiz i poziom ich opracowania są należyte.

Za zasadniczą słabość WSZJK należy uznać jego niską skuteczność w wyprowadzaniu kierunku / Wydziału ze zdiagnozowanych ograniczeń oraz niedoinwestowanie środowiska akademickiego w zakresie wiedzy i umiejętności nt. nowoczesnego zarządzania studiami i szkołą wyższą.

Z uwagi na zakres stwierdzonych nieprawidłowości w innych, opisanych w niniejszym raporcie, kryteriach nie można uznać, by system zapewniania jakości należyście zabezpieczał kształcenie we wszystkich istotnych obszarach. Szczególnie zwraca się uwagę na niewystarczające zasoby kadrowe wykorzystywane w procesie dydaktycznym oraz na stan infrastruktury dydaktycznej.

Analizując rolę studentów w procesie oceny i analizy jakości kształcenia, należy zaznaczyć, że ma ona największe znaczenie w przypadku działalności Samorządu Studenckiego Wydziału Nauk Społecznych, który współpracuje z Instytutem Socjologii, delegując swoich przedstawicieli do Kierunkowych Zespołów ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Do głównych obszarów działań tych organów należy zaliczyć: monitorowanie wyników weryfikacji efektów uczenia się, analizę narzędzi weryfikacji efektów uczenia się, monitorowanie procesu dyplomowania (wybór seminariów, przebieg procesu dyplomowania, praca dyplomowa i jej recenzje), monitorowanie realizacji efektów kształcenia w ramach

praktyk studenckich, współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym, coroczne spotkanie nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na kierunku studiów poświęcone jakości kształcenia, coroczne spotkanie ze studentami kierunku studiów poświęcone jakości kształcenia, doskonalenie programu studiów, zapewnienie jakości kadry dydaktycznej poprzez ocenę prowadzenia zajęć dydaktycznych, hospitacje zajęć dydaktycznych oraz działania zmierzające do doskonalenia samego zespołu.

Jednym z najważniejszych rezultatów współpracy z perspektywy studentów było wprowadzenie serii wytycznych związanych z procesem dyplomowania, do których można zaliczyć stworzenie listy zagadnień egzaminacyjnych, stanowiących istotny element egzaminu dyplomowego.

Studenci wchodzący w skład wyżej gremiów dot. jakości kształcenia są istotnym pośrednikiem między kadrą dydaktyczną a studentami, którzy posiadają również możliwość wypowiedzenia się na temat kondycji wizytowanego kierunku podczas corocznych spotkań. Do wniosków z ostatniego z nich należy zaliczyć konieczność podjęcia działań zmierzających do wzrostu integracji w społeczności studentów, z uwzględnieniem dystansu społecznego między studentami zagranicznymi i polskimi, zwiększenie liczby godzin zajęć praktycznych przewidzianych w programie studiów, zmiany w zakresie praktyk studenckich oraz podjęcie działań zmierzających do usprawnienia przepływu informacji pomiędzy wykładowcami i studentami.

Jednym ze znaczących elementów działalności studentów w odniesieniu do kwestii związanych z jakością kształcenia, jest reprezentowanie tej grupy w licznych gremiach na poziomie Wydziału oraz ogólnouniwersyteckim. Studenci pełnią istotną rolę w procesie oceny i wzmacniania roli jakości kształcenia na Uniwersytecie Śląskim w Katowicach.

Rekomenduje się podjęcie systemowych rozwiązań proinwestycyjnych w odniesieniu do zasobów kadrowych i infrastrukturalnych oraz poprawę responsywności badań ewaluacyjnych.

Dobre praktyki, w tym mogące stanowić podstawę przyznania uczelni Certyfikatu Doskonałości Kształcenia

Zalecenia

Zaleca się doprowadzenie do zgodności pomiędzy wymogami przepisów prawa założeniami koncepcyjnymi kierunku – w zakresie nauczania języka obcego na drugim poziomie kształcenia.

Ocena dostosowania się uczelni do zaleceń o charakterze naprawczym sformułowanych w uzasadnieniu uchwały Prezydium PKA w sprawie oceny programowej na kierunku studiów, która poprzedziła bieżącą ocenę

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku „praca socjalna” prowadzonym na Wydziale Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego.

Zalecenie

Charakterystyka działań zapobiegawczych podjętych przez uczelnię w celu usunięcia błędów i niezgodności oraz ocena ich skuteczności

Szczegółowe kryteria dokonywania oceny programowej

Profil ogólnoakademicki

Kryterium 1. Konstrukcja programu studiów: koncepcja, cele kształcenia i efekty uczenia się

Standard jakości kształcenia 1.1

Koncepcja i cele kształcenia są zgodne ze strategią uczelni, mieszczą się w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których kierunek jest przyporządkowany, są powiązane z działalnością naukową prowadzoną w uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach oraz zorientowane na potrzeby otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym w szczególności zawodowego rynku pracy.

Standard jakości kształcenia 1.2

Efekty uczenia się są zgodne z koncepcją i celami kształcenia oraz dyscypliną lub dyscyplinami, do których jest przyporządkowany kierunek, opisują, w sposób trafny, specyficzny, realistyczny i pozwalający na stworzenie systemu weryfikacji, wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne osiąmane przez studentów, a także odpowiadają właściwemu poziomowi Polskiej Ramy Kwalifikacji oraz profilowi ogólnoakademickiemu.

Standard jakości kształcenia 1.2a

Efekty uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy, zawierają pełny zakres ogólnych i szczegółowych efektów uczenia się zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 1.2b

Efekty uczenia się w przypadku kierunków studiów kończących się uzyskaniem tytułu zawodowego inżyniera lub magistra inżyniera zawierają pełny zakres efektów, umożliwiających uzyskanie kompetencji inżynierskich, zawartych w charakterystykach drugiego stopnia określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 7 ust. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2015 r. o Zintegrowanym Systemie Kwalifikacji (Dz. U. z 2018 r. poz. 2153 i 2245).

Kryterium 2. Realizacja programu studiów: treści programowe, harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, metody kształcenia, praktyki zawodowe, organizacja procesu nauczania i uczenia się

Standard jakości kształcenia 2.1

Treści programowe są zgodne z efektami uczenia się oraz uwzględniają w szczególności aktualny stan wiedzy i metodyki badań w dyscyplinie lub dyscyplinach, do których jest przyporządkowany kierunek, jak również wyniki działalności naukowej uczelni w tej dyscyplinie lub dyscyplinach.

Standard jakości kształcenia 2.1a

Treści programowe w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy obejmują pełny zakres treści programowych zawartych w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.2

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 2.2a

Harmonogram realizacji programu studiów oraz formy i organizacja zajęć, a także liczba semestrów, liczba godzin zajęć prowadzonych z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich lub innych osób prowadzących zajęcia i szacowany nakład pracy studentów mierzony liczbą punktów ECTS w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.3

Metody kształcenia są zorientowane na studentów, motywują ich do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się oraz umożliwiają studentom osiągnięcie efektów uczenia się, w tym w szczególności umożliwiają przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Standard jakości kształcenia 2.4

Jeśli w programie studiów uwzględnione są praktyki zawodowe, ich program, organizacja i nadzór nad realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów zapewniają prawidłową realizację praktyk oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w szczególności tych, które są związane z nabywaniem kompetencji badawczych.

Standard jakości kształcenia 2.4a

Program praktyk zawodowych, organizacja i nadzór nad ich realizacją, dobór miejsc odbywania oraz środowisko, w którym mają miejsce, w tym infrastruktura, a także kompetencje opiekunów, w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 2.5

Organizacja procesu nauczania zapewnia efektywne wykorzystanie czasu przeznaczonego na nauczanie i uczenie się oraz weryfikację i ocenę efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 2.5a

Organizacja procesu nauczania i uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy jest zgodna z regułami i wymaganiami w zakresie sposobu organizacji kształcenia zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Kryterium 3. Przyjęcie na studia, weryfikacja osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, zaliczanie poszczególnych semestrów i lat oraz dyplomowanie

Standard jakości kształcenia 3.1

Stosowane są formalnie przyjęte i opublikowane, spójne i przejrzyste warunki przyjęcia kandydatów na studia, umożliwiające właściwy dobór kandydatów, zasady progresji studentów i zaliczania poszczególnych semestrów i lat studiów, w tym dyplomowania, uznawania efektów i okresów uczenia się oraz kwalifikacji uzyskanych w szkolnictwie wyższym, a także potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych w procesie uczenia się poza systemem studiów.

Standard jakości kształcenia 3.2

System weryfikacji efektów uczenia się umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz rzetelną i wiarygodną ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów efektów uczenia się, a stosowane metody weryfikacji i oceny są zorientowane na studenta, umożliwiają uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu osiągnięcia efektów uczenia się oraz motywują studentów do aktywnego udziału w procesie nauczania i uczenia się, jak również pozwalają na sprawdzenie i ocenę wszystkich efektów uczenia się, w tym w szczególności przygotowania do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności.

Standard jakości kształcenia 3.2a

Metody weryfikacji efektów uczenia się w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy, są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 3.3

Prace etapowe i egzaminacyjne, projekty studenckie, dzienniki praktyk (o ile praktyki są uwzględnione w programie studiów), prace dyplomowe, studenckie osiągnięcia naukowe/artystyczne lub inne związane z kierunkiem studiów, jak również udokumentowana pozycja absolwentów na rynku pracy lub ich dalsza edukacja potwierdzają osiągnięcie efektów uczenia się.

Kryterium 4. Kompetencje, doświadczenie, kwalifikacje i liczebność kadry prowadzącej kształcenie oraz rozwój i doskonalenie kadry

Standard jakości kształcenia 4.1

Kompetencje i doświadczenie, kwalifikacje oraz liczba nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami zapewniają prawidłową realizację zajęć oraz osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się.

Standard jakości kształcenia 4.1a

Kompetencje i doświadczenie oraz kwalifikacje nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia ze studentami w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 4.2

Polityka kadrowa zapewnia dobór nauczycieli akademickich i innych osób prowadzących zajęcia, oparty o transparentne zasady i umożliwiający prawidłową realizację zajęć, uwzględnia systematyczną ocenę kadry prowadzącej kształcenie, przeprowadzaną z udziałem studentów, której wyniki są wykorzystywane w doskonaleniu kadry, a także stwarza warunki stymulujące kadrę do ustawicznego rozwoju.

Kryterium 5. Infrastruktura i zasoby edukacyjne wykorzystywane w realizacji programu studiów oraz ich doskonalenie

Standard jakości kształcenia 5.1

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne oraz aparatura badawcza, a także infrastruktura innych podmiotów, w których odbywają się zajęcia są nowoczesne, umożliwiają prawidłową realizację zajęć i osiągnięcie przez studentów efektów uczenia się, w tym przygotowanie do prowadzenia działalności naukowej lub udział w tej działalności, jak również są dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnością, w sposób zapewniający tym osobom pełny udział w kształceniu i prowadzeniu działalności naukowej.

Standard jakości kształcenia 5.1a

Infrastruktura dydaktyczna i naukowa uczelni, a także infrastruktura innych podmiotów, w których odbywają się zajęcia w przypadku kierunków studiów przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 ustawy są zgodne z regułami i wymaganiami zawartymi w standardach kształcenia określonych w rozporządzeniach wydanych na podstawie art. 68 ust. 3 ustawy.

Standard jakości kształcenia 5.2

Infrastruktura dydaktyczna, naukowa, biblioteczna i informatyczna, wyposażenie techniczne pomieszczeń, środki i pomoce dydaktyczne, zasoby biblioteczne, informacyjne, edukacyjne oraz aparatura badawcza podlegają systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 6. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w konstruowaniu, realizacji i doskonaleniu programu studiów oraz jej wpływ na rozwój kierunku

Standard jakości kształcenia 6.1

Prowadzona jest współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, w tym z pracodawcami, w konstruowaniu programu studiów, jego realizacji oraz doskonaleniu.

Standard jakości kształcenia 6.2

Relacje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w odniesieniu do programu studiów i wpływ tego otoczenia na program i jego realizację podlegają systematycznym ocenom, z udziałem studentów, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 7. Warunki i sposoby podnoszenia stopnia umiędzynarodowienia procesu kształcenia na kierunku

Standard jakości kształcenia 7.1

Zostały stworzone warunki sprzyjające umiędzynarodowieniu kształcenia na kierunku, zgodnie z przyjętą koncepcją kształcenia, to jest nauczyciele akademicki są przygotowani do nauczania, a studenci do uczenia się w językach obcych, wspierana jest międzynarodowa mobilność studentów i nauczycieli akademickich, a także tworzona jest oferta kształcenia w językach obcych, co skutkuje systematycznym podnoszeniem stopnia umiędzynarodowienia i wymiany studentów i kadry.

Standard jakości kształcenia 7.2

Umiędzynarodowienie kształcenia podlega systematycznym ocenom, z udziałem studentów, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 8. Wsparcie studentów w uczeniu się, rozwoju społecznym, naukowym lub zawodowym i wejściu na rynek pracy oraz rozwój i doskonalenie form wsparcia

Standard jakości kształcenia 8.1

Wsparcie studentów w procesie uczenia się jest wszechstronne, przybiera różne formy, adekwatne do efektów uczenia się, uwzględnia zróżnicowane potrzeby studentów, sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i osiąganiu efektów uczenia się oraz w przygotowaniu do prowadzenia działalności naukowej lub udziału w tej działalności, motywuje studentów do osiągania bardzo dobrych wyników uczenia się, jak również zapewnia kompetentną pomoc pracowników administracyjnych w rozwiązywaniu spraw studenckich.

Standard jakości kształcenia 8.2

Wsparcie studentów w procesie uczenia się podlega systematycznym przeglądom, w których uczestniczą studenci, a wyniki tych przeglądów są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 9. Publiczny dostęp do informacji o programie studiów, warunkach jego realizacji i osiągniętych rezultatach

Standard jakości kształcenia 9.1

Zapewniony jest publiczny dostęp do aktualnej, kompleksowej, zrozumiałej i zgodnej z potrzebami różnych grup odbiorców informacji o programie studiów i realizacji procesu nauczania i uczenia się na kierunku oraz o przyznawanych kwalifikacjach, warunkach przyjęcia na studia i możliwościach dalszego kształcenia, a także o zatrudnieniu absolwentów.

Standard jakości kształcenia 9.2

Zakres przedmiotowy i jakość informacji o studiach podlegają systematycznym ocenom, w których uczestniczą studenci i inni odbiorcy informacji, a wyniki tych ocen są wykorzystywane w działaniach doskonalących.

Kryterium 10. Polityka jakości, projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie, przegląd i doskonalenie programu studiów

Standard jakości kształcenia 10.1

Zostały formalnie przyjęte i są stosowane zasady projektowania, zatwierdzania i zmiany programu studiów oraz prowadzone są systematyczne oceny programu studiów oparte o wyniki analizy wiarygodnych danych i informacji, z udziałem interesariuszy wewnętrznych, w tym studentów oraz zewnętrznych, mające na celu doskonalenie jakości kształcenia.

Standard jakości kształcenia 10.2

Jakość kształcenia na kierunku podlega cyklicznym zewnętrznym ocenom jakości kształcenia, których wyniki są publicznie dostępne i wykorzystywane w doskonaleniu jakości.